

Vergaderjaar 2000–2001

27 184

Aanpassingswet Wet inkomstenbelasting 2001

Nr. 11

VERSLAG VAN EEN WETGEVINGSOVERLEG

Vastgesteld 16 november 2000

De vaste commissie voor Financiën¹ heeft op 13 november 2000 overleg gevoerd met staatssecretaris Bos van Financiën over het **wetsvoorstel Aanpassingswet Wet inkomstenbelasting 2001 (27 184)**.

Van het overleg brengt de commissie bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Financiën,
Van Gijzel

De griffier van de vaste commissie voor Financiën,
Janssen

¹ Samenstelling:

Leden: Schutte (RPF/GPV), Reitsma (CDA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Rosenmöller (GroenLinks), Van Gijzel (PvdA), voorzitter, Voûte-Droste (VVD), Noorman-den Uyl (PvdA), Giskes (D66), Kamp (VVD), Marijnissen (SP), Crone (PvdA), Van Dijke (RPF/GPV), Bakker (D66), De Vries (VVD), Hofstra (VVD), De Haan (CDA), ondervoorzitter, Stroeken (CDA), Van Beek (VVD), Balkenende (CDA), Vendrik (GroenLinks), Remak (VVD), Wijn (CDA), Kuijper (PvdA) en Dijsselbloem (PvdA).
Plv. leden: Van der Vlies (SGP), Verburg (CDA), Koenders (PvdA), Harrewijn (GroenLinks), Duijkers (PvdA), Balemans (VVD), Van Oven (PvdA), Schimmel (D66), Patijn (VVD), De Wit (SP), Kalsbeek (PvdA), Hoekema (D66), Van Walssem (D66), Wilders (VVD), Blok (VVD), Dankers (CDA), Hillen (CDA), Weekers (VVD), Bijleveld-Schouten (CDA), Rabbiae (GroenLinks), Hessing (VVD), Van den Akker (CDA), Timmermans (PvdA), Hindriks (PvdA) en Smits (PvdA).

Stenografisch verslag van een wetgevingsoverleg van de vaste commissie voor Financiën

Maandag 13 november 2000

Aanvang 19.30 uur

Voorzitter: Hindriks

Aanwezig zijn 6 leden der Kamer, te weten:

Hindriks, Giskes, Kuijper, Stroeken, Vendrik en de Vries,

alsmede de heer Bos, staatssecretaris van Financiën.

Aan de orde is de behandeling van: - **het wetsvoorstel Aanpassingswet Wet inkomstenbelasting 2001 (27184).**

De **voorzitter**: Ik open de vergadering en heet u allen welkom. Ik wijs u erop dat dit wetgevingsoverleg in de plaats komt van een plenair debat over dit wetsvoorstel. Ik stel mij dan ook voor te proberen deze behandeling in 2,5 uur af te ronden en zo'n 1,5 uur voor de eerste termijn en 1 uur voor de tweede termijn te gebruiken. Dat betekent dat alle sprekers in eerste termijn zo ongeveer 10 minuten hebben en de staatssecretaris zo'n half uur.

Eerste termijn van de zijde van de commissie

De heer **Stroeken** (CDA): Voorzitter! Zo'n 2 miljoen Nederlanders met huursubsidie, tegemoetkoming studiekosten, gemeentelijke regelingen, enz., enz., dreigen een fors inkomensverlies op te lopen. Er wordt nu een poging gedaan om dat te compenseren. Op zich is dat natuurlijk een goede zaak. Als ik het goed geteld heb, worden met dit voorstel zo'n 50 wetten gewijzigd en worden sommige zeer gecompliceerde andere zaken gecombineerd. Ik wil in ieder geval dan ook graag

beginnen met mijn respect uit te spreken voor degenen die dit voorstel hebben gemaakt, met name dus de ambtenaren, want dat moet wel een enorm lastig karwei zijn geweest. Echter, politiek gezien ben ik het er niet helemaal mee eens, maar daar gaan ambtenaren niet over!

Voorzitter! Het door sommigen bepleite afschaffen van alle regelingen of het ongenueanceerd ophogen van toetsbedragen is volgens de CDA-fractie niet mogelijk zonder grote brokken te maken. De armoedeval moet ook niet versterkt worden. Integendeel, wij allen willen daarvan af, ook het kabinet. Tot zover kan het CDA meegaan met de voorstellen. De invulling ervan vindt zij echter niet voldoende. Het doel, namelijk zorgvuldige compensatie, wordt niet bereikt. Compensatie voor de standaardafrekkosten, arbeidskostenforfait en zelfstandigenaftrek met maximaal f 2987 en bij loon uit vorige dienstbetrekking f 1073, zonder inflatoire bijstelling is niet best. Voor de niet-standaardafrekkosten, bij ca. 200.000 personen, biedt de wet eveneens geen soelaas, ook al vindt de berekening voor die 200.000 afzonderlijk plaats door de belastingdienst, maar wel op basis van de gegevens 2000 en dan drie jaar aflopend, dus eindigend. De standaardafrekkosten die niet inflatoir bijgesteld worden, stellen op termijn natuurlijk ook niet al te veel meer voor, zelfs heel weinig. Het doel, compensatie, wordt dus niet bereikt en dat vind ik helemaal niet best. De uitgangspunten die het kabinet meedeelde bij de behandeling van het Belastingplan 2001 waren veelbelovend. De huidige gebruikers dienden gecompenseerd te worden passend binnen de huidige structuur

van inkomensafhankelijke regelingen en met zo min mogelijk versterking van de armoedeval. Die doelstelling is echter niet gehaald. De ander doelstelling, die van budgettaire neutraliteit, is mijns inziens meer dan gehaald, want de voorstellen leiden zeker op termijn tot forse budgettaire voordelen. Uiteindelijk wordt een gecorrigeerd verzamelinkomen of een gecorrigeerd belastbaar loon door de fiscus vastgesteld en aan de uitvoeringsinstanties meegedeeld. Bij de standaardafrekkosten, bij ca. 1,8 miljoen personen, wordt dat bedrag niet inflatoir bijgesteld waardoor het op termijn niet veel meer voorstelt. Op de niet-standaardafrekkosten ben ik al ingegaan.

De argumentatie dat afrekkosten uit een niet bestaand systeem niet geïndexeerd kunnen worden alsof dat systeem nog zou bestaan, snijdt volgens de CDA-fractie niet helemaal hout. De standaardposten worden namelijk "eeuwig" gecompenseerd, maar niet inflatoir bijgesteld en dat had best gekund. Sommige regelingen sluiten aan bij het nettoloon. Bij die regelingen worden de effecten zo veel mogelijk budgettair neutraal gecompenseerd door de toetsbedragen van de regelingen aan te passen met de gemiddelde netto-inkomensontwikkeling. De methode van de regering was slechts consequent geweest als alle regelingen jaarlijks vastgesteld en inflatoir bijgesteld zouden worden. Wij begrijpen dat dit een enorme lastenverzwaring zou zijn, maar het kan een stuk beter dan nu het geval is. De regering stelt dat zij heeft overwogen om een onderscheid te maken tussen werkenden en uitkeringsgerechtigden. Zoiets had echter een ingrijpende wijziging van de structuur van de verschillende

regelingen ten gevolge gehad. Welnu, dat was in ieder geval rechtvaardiger geweest en wellicht had de regering dat toch kunnen doen. Nu wordt de fiscale regelgeving geforceerd gewijzigd in plaats van de regeling zelf.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Voorzitter! Begrijp ik het goed dat de CDA-fractie geen inflatiecorrectie wil?

De heer **Stroeken** (CDA): Als het goed is, heeft u twee amendementen ontvangen. Een daarvan beoogt om de standaardeffecten inflatoir te corrigeren, de tweede gaat over de bijstand. Over een derde amendement kom ik nog te spreken. Over de niet-standaardeffecten heb ik nog een aantal vragen.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Betekent zoiets niet een vergroting van de armoedeval? Ik constateer namelijk een spanning.

De heer **Stroeken** (CDA): Ik denk dat de armoedeval niet wordt vergroot, maar duidelijk wordt verkleind. Ik kom daar straks op terug. De CDA-fractie heeft in haar schriftelijke inbreng gevraagd om een nauwkeurige schets van de gevolgen voor minima, middeninkomens en hogere inkomens, alsmede van werkenden en uitkeringsgerechtigden, alleenstaanden, gehuwden en ouderen. Daarop is geen antwoord gevolgd. Kan de staatssecretaris deze gevolgen alsnog toelichten voor huursubsidie, ziekenfonds en studiekosten? De regering stelt dat een zekere ruwheid en een zekere mate van ongelijke behandeling moet worden aanvaard bij de compensatie van de niet-standaardregelingen. Dat is een understatement. Niet alleen duurt de compensatie daarbij voor iedereen slechts drie jaar, ze wordt elk jaar ook eenderde minder. Als basis dient ook nog de belastingaangifte 2000 en die wordt in de jaren daarna niet bijgesteld. Daardoor leidt de belastingaftrek van bijvoorbeeld consumptieve rente, de beperking van het reiskostenforfait en het vervallen van de aftrek voor werkelijke kosten in het jaar 2000, in de drie daaropvolgende jaren tot financieel voordeel als men gebruikmaakt van een inkomensafhankelijke regeling, ook als er geen sprake meer van kosten is: als men in 2000 kosten had, dan blijven die

drie jaar geldig, ook als de kosten vervallen. Als er in die tussentijdse periode lasten ontstaan, dus in 2001, 2002 of 2003, dan heeft men gewoon pech gehad: men krijgt geen compensatie. De CDA-fractie raadt iedere Nederlander, die op dit moment recht heeft op niet-standaardaf trekposten, aan om nog eens te overwegen, voor 1 januari alsnog bepaalde lasten op zich te nemen en die bijvoorbeeld op 1 januari 2001 of later ongedaan te maken. Volgens het gekozen systeem betekent dat immers drie jaar voordeel, ook al wordt er al op 1 januari afgelost. Een extra consumptief krediet levert zo drie jaar tot 52% belastingaftrek op. Kan dat zomaar? Ik heb daar grote twijfels over. Het CDA heeft een alternatief ingebracht voor wonen, zorg en kinderen. Dat alternatief wordt door de regering niet a priori afgewezen. Dit verheugt ons. De voorstellen van het CDA kunnen aan de orde komen in de discussie met de Kamer over de aanpak van de armoedeval, zo geeft de regering aan. En bij de financiële beschouwingen deelde de staatssecretaris mee dat hierover voor de zomer van 2001 een standpunt van de regering verwacht mag worden. Wij wachten dit af. De cumulatie van lasten zal ook in de kindernotitie van de minister van Sociale Zaken aan de orde komen. Wij menen dat het door ons voorgestelde systeem een goed alternatief biedt voor het woud van inkomensafhankelijke regelingen: zonder bureaucratie, zo rechtvaardig mogelijk en met oog voor de middengroepen. Wij wijzen erop dat fiscale kortingsregelingen die bij een stijgend inkomen geleidelijk aflopen, ook in andere landen gebruikelijk zijn, zij het dat elk land zulke regelingen op z'n eigen wijze uitwerkt. Wij zijn graag bereid om hierover een kritische discussie met de regering te voeren. De regering stelt terecht dat er een relatie met het huishoudinkomen gelegd moet worden, maar wij begrijpen niet wat zij bedoelt met de opmerking dat de problematiek van de inkomensafhankelijke regelingen op identieke wijze geldt voor een systeem met procentuele limitering van de gezinskosten voor wonen, zorg en kinderen. Kan de staatssecretaris deze opmerking toelichten? De Algemene bijstandswet. De kinderkorting en de aanvullende kinderkorting hebben zoveel

gelijkenis met de kinderbijslag dat ze net als deze door middel van de Aanpassingswet niet op de bijstand in mindering worden gebracht. Een goede zaak. Het kabinet beraadt zich nog op het eventueel buiten beschouwing laten van de arbeidskorting, die op basis van dit wetsvoorstel wel op de bijstandsuitkering in mindering wordt gebracht. Wij vinden dit niet juist en wij hebben een amendement ingediend om dit ongedaan te maken. Wat de uitbetaling van de heffingskorting aan de minima betreft, de CDA-fractie heeft grote zorgen over de uitvoerbaarheid van deze maatregel en de administratieve vaardigheden van degenen aan de onderkant van het inkomensgebouw die zelf bepaalde aanvragen moeten indienen. Wij hebben zeer verontrustende brieven hierover gekregen. Kan de staatssecretaris garanderen dat er vanaf 1 januari aanstaande niemand in financiële problemen zal komen als gevolg van deze twijfelachtige procedure? Haastwerk. De regering stelt dat het krappe tijdschema het onontkoombaar maakte, het wetgevingsproces in delen op te knippen, zodat het niet integraal behandeld kon worden. Dit in antwoord op de vraag van onze fractie of het niet verstandig geweest zou zijn, ervoor te zorgen dat de onderhavige consequenties bekend waren bij de behandeling van de Belastingwet 2001 zelf. Onze fractie heeft net als andere fracties bij herhaling bezwaar gemaakt tegen het tempo waarin deze wet in het Staatsblad moest komen. Er waren zelfs rustperiodes ingelast, maar nu gebruikt de regering de tijdsdruk als argument. Voorzitter! Dit voorstel is niet alleen gecompliceerd en inconsequent, er vindt ook geen echte compensatie plaats, en dat is erger. Het inkomensverlies wordt alleen over een aantal jaren uitgesmeerd. De compensatie voor de standaardaf trekposten wordt niet inflatoir bijgesteld en bij de niet-standaardaf trekposten bepaalt de eenmalige toets op basis van de aangifte over 2000 met een tombola-effect wie er wel en wie er niet voor in aanmerking komt. Wie in 2000 aftrekposten had, behoudt die drie jaar lang, anderen hebben gewoon pech gehad. Een lichtpunt is de bezinning op een beter voorstel, waarbij volgens de staatssecretaris mede gebruik zal worden gemaakt van het CDA-voorstel in dezen. Wij

denken ook niet dat wij het ei van Columbus hebben uitgevonden en wij hopen dat er uiteindelijk een heel goed voorstel uit de bus zal komen. Ik beseft dat er in de tussentijd iets gedaan moet worden, want je kunt niet zo maar afwachten wat er op 1 januari zal gebeuren. Wij stellen voor dat de regering op korte termijn een definitief voorstel doet ter bestrijding van de armoedeval en voor de tussentijd willen wij via amendementen proberen, een wat betere compensatie te bewerkstelligen voor de 2 miljoen personen die gebruikmaken van inkomensafhankelijke regelingen. Voorts vraagt de CDA-fractie de staatssecretaris of het mogelijk is, de compensatie voor de niet-standaard-afbrekposten op de een of andere manier toch te handhaven tot een nieuw voorstel hiertoe door de Kamer is aanvaard. Is het mogelijk om die drie jaar in de afbouw te veranderen in een compensatie die zo lang duurt tot een ander voorstel door de Kamer is aanvaard? Daarmee verdwijnt de ruwheid ook al betekent dat wel een jaarlijkse schaduwberekening. Is dat haalbaar? Wij beseffen dat dit zeer ingrijpend is, maar hoe denkt de staatssecretaris daarover? Is het geen poging waard? Voorzitter! Het is een uiterst gecompliceerd geheel. Met respect voor de opstellers, maar politiek zal er toch een en ander aan gewijzigd moeten worden. Wij hebben daar bovendien een aantal vragen bij gesteld.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter! De heer Stroeken noemt bijna achteloos het voorstel in de richting van de staatssecretaris om eens met een plan te komen om die armoedeval te bestrijden en dit systeem, met name voor de niet-standaardafbrekposten, te vervangen. Kan hij dat verzoek iets nader kwalificeren? Is de CDA-fractie van mening, dat de staatssecretaris met grote voorrang moet werken aan een plan van aanpak om dit systeem te vervangen, bijvoorbeeld vanaf 1 januari 2002? Kan hij mij dan ook aangeven hoeveel geld de CDA-fractie daarvoor wil uittrekken? Een armoedeval aanpakken kan heel veel geld kosten. Het kan je ook niets kosten maar het kan ook geld opleveren. Kan hij daar iets meer over zeggen?

De heer **Stroeken** (CDA): De

staatssecretaris heeft bij de financiële beschouwingen en nu ook schriftelijk meegedeeld, dat er voor de zomer van 2001 een standpunt van de regering valt te verwachten over die zaak. Dat er een standpunt zal zijn, betekent natuurlijk nog geen kant en klare wetwijziging. Het standpunt wordt daarna besproken. Dat vinden wij een redelijke stellingname. Liever hadden wij het overigens nu klaar gehad, maar wij hebben er begrip voor dat dit nu niet kan. Of 2002 haalbaar is? Dan moeten wij in alle redelijkheid toch even het voorstel afwachten. Hoeveel geld ervoor moet worden uitgetrokken, hangt een beetje af van het voorstel dat wordt gedaan. Wij zijn bepaald niet van mening, dat het allemaal geen geld zou mogen kosten. Ik kan mij overigens herinneren, dat de heer Vendrik in de schriftelijke ronde een vraag stelde die uiteindelijk 225 mln. zou hebben gekost. Hij kan zich ongetwijfeld ook het antwoord van de staatssecretaris herinneren. Het uitgangspunt van budgettaire neutraliteit, passende in de gehele regeling, vinden wij op dit moment een goed standpunt als het ook waargemaakt wordt. Wij denken namelijk dat het, zeker op termijn, budgettair voordelig is voor de regering. Dat kan natuurlijk helemaal niet en daar kunnen ook best extra middelen voor worden ingezet, maar ik kan nu niet beoordelen hoeveel dat zou moeten zijn.

Mevrouw **Giskes** (D66): Voorzitter! De heer Stroeken heeft een amendement ingediend over de bijstand en de mogelijkheid om met een arbeidskorting te werken. Legt hij daar nog een ondergrens of een bovengrens aan of is dat onbeperkt?

De heer **Stroeken** (CDA): Er staat ook in de toelichting dat er geen ondergrens is. Er is ook geen bovengrens.

De heer **Kuijper** (PvdA): Voorzitter! Wij zullen de komende dagen over allerlei verschillende belastingwetten spreken en daarom is de neiging erg groot om alles elke keer met elkaar te verbinden. Er zijn overigens wel onderwerpen waarbij een dergelijke relatie kan worden gelegd. Het is soms wat lastig uit elkaar te halen, want sommige dingen zijn te onderscheiden maar niet echt te scheiden. Ik zal proberen om nu alleen over de Aanpassingswet te

spreken, waarbij de wijziging van de niet-fiscale wetten aan de orde is. We kennen een aantal inkomensafhankelijke regelingen. Er is een systeem ontwikkeld, waarin de belastingdienst het verzamelinkomen ten behoeve van die inkomensafhankelijke regelingen corrigeert. Dat is op zichzelf een juiste systematiek, omdat het met name de belastingdienst is die een volledig en actueel overzicht kan hebben van het inkomen van gezinnen. Aan dit systeem zijn verschillende voorwaarden gesteld. Zo mag het niet zijn, dat huidige categorieën gebruikers van inkomensafhankelijke regelingen daarvan worden uitgesloten, zo staat er. Er zijn geen signalen die erop duiden dat categorieën worden uitgesloten. In die zin wordt voldaan aan de voorwaarden van het systeem, maar nergens wordt aangegeven of individuen van een bepaalde regeling worden uitgesloten. Kan de staatssecretaris aangeven of en in welke mate individuen als gevolg van de nieuwe systemen worden uitgesloten van het door de belastingdienst vast te stellen verzamelinkomen? Verder wordt aangegeven dat de systematiek zo min mogelijk mag leiden tot een vergroting van de armoedeval, maar niet wat onder "zo min mogelijk" moet worden verstaan. Ik zou ook hier graag de staatssecretaris willen vragen, of er signalen zijn waaruit blijkt dat op individueel niveau of voor bepaalde groepen wel sprake is van een vergroting van de armoedeval. Bij de schriftelijke inbreng hebben wij nadrukkelijk gevraagd om een reactie van het kabinet op een brief van de Gehandicaptenraad. Het kabinet gaat daarop niet inhoudelijk in, omdat het vindt dat het nu niet in de Aanpassingswet thuishoort. Wij hebben dat punt opgevoerd naar aanleiding van de tijdens de algemene politieke beschouwingen ingediende motie-Melkert. Dat punt komt volgende week terug maar misschien kan de staatssecretaris hierover nu reeds enige uitleg geven? Voor het antwoord op de vraag of iemand gebruik kan maken van een inkomensafhankelijke regeling, wordt gekeken naar het vervallen van de huidige standaardafbrekposten en naar de afschaffing van niet-standaardafbrekposten. Door het afschaffen van een aantal afbrekposten per 2001, is het verzamelinkomen

hoger dan het belastbaar inkomen. Hierdoor kunnen nadelige gevolgen ontstaan voor gebruikers van inkomensafhankelijke regelingen. De belastingdienst geeft de uitvoerders van inkomensafhankelijke regelingen tot en met 2003 een overzicht van het gecorrigeerd verzamelinkomen zodat de armoedeval zoveel mogelijk beperkt wordt. Voor die niet-standaardafrekposten wordt hierbij uitgegaan van de aangifte over het jaar 2000 zonder te kijken naar de situatie van 2001, 2002 en 2003. Dat kan dus betekenen dat iemand die in het jaar 2000 wél een aftrek heeft en in de daaropvolgende jaren niet meer omdat bijvoorbeeld de schuld is afbetaald, toch geacht wordt over die jaren een niet-standaardafrekpost te hebben. Daardoor kan iemand mogelijk ten onrechte een inkomensafhankelijke regeling ontvangen. Om dat te kunnen ondervangen zal per jaar per individu het effect van de belastingherziening inzichtelijk moeten worden gemaakt. Dat leidt – en in die zin ben ik het dus niet eens met de heer Stroeken – tot een grote administratieve last bij zowel de burger als de belastingdienst. Wij hebben reeds bij eerdere gelegenheden gezegd dat het tijd wordt dat wij ook kijken naar de administratieve lasten die bij dit soort regelingen ontstaan.

De heer **Stroeken** (CDA): Ik heb geenszins beweerd dat het geen extra financiële last zou betekenen. Integendeel, ik heb de staatssecretaris gevraagd of het wel verantwoord was als er drie jaar lang met schaduwrekeningen gewerkt wordt. Natuurlijk is dat een hoge last. Ik hoor graag van de staatssecretaris of dat aanvaardbaar is. Voor ons gelden echter niet de lasten als uitgangspunt maar de rechtvaardigheid. Worden deze regelingen werkelijk gecompenseerd? Is dat ook uw uitgangspunt?

De heer **Kuijper** (PvdA): Ons uitgangspunt is altijd geweest redelijkheid en billijkheid. Bij de consequenties van de nu voorgestelde regeling, moet je ook de effecten van de administratieve lasten betrekken. Als wij kijken naar die effecten is het naar mijn mening alleszins gerechtvaardigd om nu die zekere ruwheid die wordt voorgesteld, te accepteren. Het antwoord van het kabinet heeft ons ervan overtuigd dat wij dit punt moeten

betrekken bij ons standpunt over dit onderdeel van het probleem.

De heer **Stroeken** (CDA): Dus het is juist als ik stel dat de heer Kuijper vindt dat de desbetreffende 2 miljoen mensen hier voldoende gecompenseerd worden?

De heer **Kuijper** (PvdA): Zover ik dat nu kan beoordelen, is dat inderdaad het geval.

Het moet echter wel duidelijk zijn dat er sprake is van een overgangsregeling waaraan geen rechten kunnen worden ontleend, ook niet na 2003. Op welke wijze wil de staatssecretaris die duidelijkheid verschaffen?

Voorzitter! 1 juli is een belangrijk moment binnen de belastingwetgeving. In de regel worden dan namelijk de aanslagen vastgesteld. Op dat moment wordt in de regel ook het verzamelinkomen bepaald en kan worden vastgesteld of iemand in aanmerking komt voor een inkomensafhankelijke regeling, zoals de huursubsidie. Echter voor de groep huishoudens met een huursubsidie en niet-standaardafrekposten – dat zijn er 200.000 – kan pas een paar maanden later het verzamelinkomen worden bepaald, omdat de belastingdienst een noodzakelijk aantal activiteiten moet verrichten die in de tijd niet versneld kunnen worden. Dat kan ertoe leiden dat die groep pas een paar maanden later kan worden gecompenseerd. Ik acht dat niet acceptabel. Het betreft namelijk een groep mensen die nauwelijks enige financiële reserve heeft om die maanden op te kunnen vangen. Ik wil de regering dan ook nadrukkelijk vragen om er toch voor te zorgen dat de belastingdienst in staat is om deze verzamelinkomens op tijd bekend te maken bij de uitvoeringsorganisatie. Het kan en mag niet zo zijn dat een kwetsbare groep burgers in de problemen komt, omdat de belastingdienst niet op tijd kan zorgen voor de aanlevering van gegevens. Ik ken de belastingdienst als een organisatie die toch in staat moet zijn om dit probleem voor 1 juli 2002 op te lossen. Het probleem is nu gesignaleerd en wij hebben nog anderhalf jaar de tijd om daar een oplossing voor te vinden. Ik vraag het kabinet dan ook dringend daar een oplossing voor te zoeken. Het belastingdienst automatiseringscentrum heeft volgens mij voldoende expertise om dit in huis aan te

pakken en als het niet in huis kan, moet er desnoods expertise worden ingehuurd.

Mocht het onverhoopt zo zijn, dat het probleem onmogelijk voor 1 juli 2002 kan worden aangepakt, dan lopen wij het risico dat totdat het feitelijke verzamelinkomen definitief bepaald is, aan deze groep mensen te veel huursubsidie wordt verstrekt, die dan later moet worden teruggevorderd. Deze groep mensen heeft voor die terugbetaling echter geen reserve. Het kan ook zijn dat uit voorzichtigheid en ter voorkoming van terugvordering te weinig huursubsidie wordt uitgekeerd, met alle gevolgen van dien voor die groep mensen. Dat is een dilemma waarbij ik kies voor de belangen van die groep huishoudens.

Mevrouw **Giskes** (D66): U kiest er dus voor om meer huursubsidie te geven en de mensen dat, als ik u goed begrijp, te laten houden. Hoe verhoudt dat zich tot de mensen die een te hoge voorlopige teruggave krijgen en later worden geconfronteerd met de definitieve aanslag, waaruit blijkt dat zij weer bij moeten betalen? Men is daar altijd vrij hard in.

De heer **Kuijper** (PvdA): Ik heb verschillende mankementen. Een daarvan is dat ik niet mijn hele verhaal in één woord kan uitspreken. Ik heb dan ook wat meer woorden nodig. Ik kom er nog op terug. Zolang het verzamelinkomen van die groep huishoudens niet per 1 juli 2002 bekend is, verzoek ik het kabinet dringend om deze groep aanvragers huursubsidie te verstrekken op het niveau van vóór de inwerkingtreding van het Belastingplan 2001, totdat de belastingdienst de definitief vastgestelde inkomensgegevens over 2001 aan de uitvoerende instellingen heeft verstrekt. Voorzover onomstotelijk vaststaat dat een eventueel te veel uitgekeerde huursubsidie het gevolg is van het niet door de belastingdienst kunnen verstrekken van die definitieve inkomensgegevens, mag wat ons betreft niet tot terugvordering worden overgegaan, doch dienen wij daarin te berusten. Afhankelijk van het antwoord van de staatssecretaris overweeg ik hierover in tweede termijn een motie in te dienen. Het probleem is immers niet door die groep huishoudens veroorzaakt,

maar is het, mogelijk tijdelijke, gevolg van het gewijzigde stelsel. Deze groep mensen kunnen nauwelijks geld reserveren om eventueel terug te betalen, omdat zij niet kunnen weten hoeveel zij terug moeten betalen en over welke periode dat speelt. Gezien de geschetste problemen bij de huursubsidie wil ik de staatssecretaris vragen of de belastingdienst wel in de gelegenheid is om bij andere inkomensgerelateerde voorzieningen het verzamelinkomen op tijd te verstrekken aan de uitvoeringsorganisaties of worden ook daar problemen verwacht. Als er problemen worden verwacht, welke zijn dat dan en hoe zullen die dan worden opgelost?

Mevrouw **Giskes** (D66): Mijn vraag is nog niet helemaal beantwoord. Misschien kan de heer Kuijper aangeven waarom de situatie dat iemand iets te veel huursubsidie heeft gekregen anders is dan de situatie dat iemand iets te veel terug heeft gekregen?

De heer **Kuijper** (PvdA): Het gaat om het onjuist verstrekken van huursubsidie na de introductie van het nieuwe belastingstelsel. Het probleem wordt veroorzaakt doordat de belastingdienst niet op tijd klaar is. Het betreft dus niet een onjuiste aangifte van de mensen. Ik ben het er volstrekt mee eens dat onjuiste aangiftes gecorrigeerd moeten worden. Als echter onomstotelijk vaststaat dat men een verkeerd bedrag aan huursubsidie heeft gekregen als gevolg van het niet tijdig kunnen aanleveren van de inkomensgegevens door de belastingdienst, mag dit niet op betrokkenen worden afgewenteld.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Uw voorstel houdt in dat ontvangers van huursubsidie ongelijk behandeld kunnen worden. Degene die het juiste bedrag heeft gekregen, krijgt niets terug maar degene die te veel heeft gekregen, mag het houden. Dat kan toch eigenlijk niet.

De heer **Kuijper** (PvdA): Om die reden heb ik gerefereerd aan de niet-standaardafrekposten. Op dat punt wordt ook een zekere ongelijkheid geaccepteerd ter wille van beperking van de administratieve lasten. Dit moet ook gelden voor degenen die buiten hun schuld te

veel hebben ontvangen en dus ook niet kunnen weten dat zij een bedrag voor terugbetaling moeten reserveren. Dit is overigens niet mijn eerste optie. Mijn eerste optie is er bij de belastingdienst op aan te dringen dat het nieuwe systeem ook echt voor 1 juli 2002 zodanig op poten staat dat er met de juiste inkomensgegevens gewerkt kan worden.

De heer **Stroeken** (CDA): Hoe moet dit worden aangetoond? Sommigen zullen dat geld wel mogen houden, anderen niet. Ik begrijp niet dat u dit onderscheid maakt.

De heer **Kuijper** (PvdA): Als blijkt dat de belastingplichtige onjuiste gegevens heeft opgevoerd, is er alle reden om tot terugvordering over te gaan. Als er echter te veel huursubsidie wordt betaald omdat de overheid niet tijdig de inkomensgegevens kan aanleveren, moet de overheid een zekere coulance betrachten.

De heer **Stroeken** (CDA): Als iemand verkeerde gegevens verstrekt, is het vanzelfsprekend dat hij terug moet betalen. In de motie schrijft u dat onomstotelijk vast moet staan dat eventueel te veel uitgekeerde huursubsidie het gevolg is van enz. Dat is eigenlijk overbodig.

De heer **Kuijper** (PvdA): U citeert uit een motie die ik alleen nog maar heb aangekondigd, maar nog niet heb ingediend. Voorzitter! Het kabinet heeft goede redenen om de standaardafrekposten niet te indexeren en ook om een afbouwperiode van drie jaar te hanteren voor de afrekposten die niet standaard zijn. Het kabinet erkent dat een en ander negatieve inkomenseffecten tot gevolg kan hebben. Er wordt dan ook gesteld dat mogelijke negatieve inkomenseffecten opgevangen dienen te worden binnen het algemene inkomensplaatje. Mijn fractie meent dat deze inkomenseffecten zoveel mogelijk vermeden moeten worden. Ik vraag de staatssecretaris dan ook, alles in het werk te stellen om de lage inkomens zo gericht mogelijk te ondersteunen. Ik overweeg in tweede termijn een motie op dit punt in te dienen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter! De aanleiding voor dit wetsvoorstel is duidelijk. De oude inkomensbegrippen zijn niet meer

bruikbaar in het systeem van de 21ste eeuw. Daarmee is echter nog niet alles helder. Wij hebben begrip voor de noodzaak van dit wetsvoorstel. Er moet iets gebeuren om het effect van oude inkomensafhankelijke regelingen niet te laten sneuvelen door nieuwe inkomensbegrippen. De uitwerking van een en ander maakt ons echter niet bijzonder gelukkig. Als ik zo her en der een aantal teksten tot mij neem, krijg ik de indruk dat dit ook voor de staatssecretaris geldt. Het is een complex geheel. De eenvoud die de leidraad was bij de belastingherziening is wellicht niet geheel verdwenen, maar het geheel is er bepaald niet fraaier op geworden.

Ik zal een punt noemen waar wij echt ongelukkig mee zijn. Dit is door de andere collega's zonet ook al even naar voren gebracht. Het gaat om de inkomensgroepen die in het jaar 2000 gebruikmaken van niet-standaardafrekposten. De voorziening die voor hen getroffen is om de afschaffing of de beperking van die afrekposten te compenseren, wordt na drie jaar afgeschaft. Dat is een buitengewoon bittere pil. Dat geldt zeker voor die groep mensen die de komende jaren geen fatsoenlijke inkomensstijging heeft en sowieso al verder af zou raken van de situatie dat men gebruikmakend van die afrekposten om inkomensredenen aanspraak zou willen maken op voorliggende voorzieningen. Deze oplossing roept de vraag op of dit niet eerder voorzien had kunnen worden. Dit is echt een lapmiddel, waar betere maatregelen zouden moeten volstaan.

Een ander punt is dat ik geen zicht heb op het resultaat van het voorliggende wetsontwerp. Wordt hiermee de inkomensachteruitgang van mensen met een minimuminkomen of daarboven, die dreigt door het nieuwe begrip "verzamelinkomen", in voldoende mate gecompenseerd? Ik weet het niet en ik vraag me af of de regering dit in afdoende mate weet. Ik ga ervan uit dat de regering haar best doet maar niet alles weet of kan voorzien. Als we zo onzeker zijn over de effecten van dit wetsvoorstel, dan versterkt dit de roep om een hardheidsclausule. Een dergelijke hardheidsclausule zit volgens mij niet in het wetsvoorstel. Stel dat ergens in 2001 een aantal feiten aan het licht komt waardoor snel ingrijpen nodig is om onvoorziene uitkomsten van dit

wetsvoorstel ten opzichte van de oude regelingen zoals ze op dit moment luiden – al dan niet geïndexeerd voor het jaar 2001 – te voorkomen. Kan de staatssecretaris dan ingrijpen en zo ja, hoe? Is er dan een voorziening waarmee hij het veld snel gerust kan stellen? Dat lijkt mij van belang.

Om dat soort effecten vroegtijdig op het spoor te komen, is misschien een fiscale brandweer nodig. Is daar een voorziening voor getroffen? Staan de ambtenaren van Financiën klaar om uit te rukken met brandspuit en rollend materieel om allerlei ongewenste effecten in beeld te brengen en passende maatregelen voor te stellen, zodat de staatssecretaris deze vervolgens met de hardheidsclausule in de hand onmiddellijk ingang kan doen vinden?

Daarbij hoort natuurlijk ook de vraag of hiervoor een beetje geld gereserveerd is. Ik kan me voorstellen dat je ervoor zorgt dat je, als je snel wilt ingrijpen, om budgettaire redenen niet hoeft te wachten tot het volgende jaar. Het leed is dan geschied. Ik kan mij voorstellen dat de staatssecretaris ook zelf graag zo'n voorziening wil treffen. Hoe sneller je dit soort kleine calamiteiten oplost, hoe beter het is.

De heer **Kuijper** (PvdA): Kan de heer Vendrik concreet aangeven welke problemen hij vreest? Ik vind algemene verhalen heel aardig. Je kunt daar in wezen niets op tegen hebben. Maar kan hij aangeven waar dit probleem waarvoor hij waarschuwt, dreigt op te treden?

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Het is een hartenkreet mijnerzijds. Ik slaak die de laatste tijd vaker als het om fiscaliteit gaat. Ik kan het probleem niet overzien. Wanneer je als fractie voor een wetsontwerp stemt, zou je vanwege de zorgvuldigheid moeten weten of de maatregelen aansluiten bij het probleem dat je wilt oplossen. Ik kan dat niet overzien. Ik heb verder het idee dat er rondom het begrip "belastbaar inkomen" dat nu het toetsinkomen is voor allerlei regelingen een aantal situaties kan optreden van bijzondere gevallen met bijzondere aftrekposten, waardoor de correctie van het verzamelinkomen niet voldoet als het erom gaat het oude belastbaar inkomen te benaderen. Het gecorrigeerde verzamelinkomen is daarbij te

hoog. Dat is de situatie die wij vrezen. Als ik kijk naar de oplossing die de staatssecretaris voorstelt, dan heb ik het idee dat hij zo dicht mogelijk bij de werkelijkheid in de buurt tracht te blijven via een vorm van maatwerk. Hij doet dat door het inkomen voor 2000 mee te nemen naar de komende jaren. Dat is al een indicatie die je het heel individueel moet bekijken. Maar misschien is deze wetgeving niet individueel genoeg. Ik kan dat niet overzien. Als dat wel het geval was, kon ik met een gerust hart voorstemmen, maar nu stem ik misschien met een ongerust hart voor. Ik hoop dat er, als het fout gaat, een fiscale brandweer klaarstaat om uit te rukken. Dat is een belang van ons allen.

Voorzitter! Het heeft ons verbaasd dat het kabinet zonder veel argumentatie de wet wil invoeren onder een budgettaire randvoorwaarde van nul. Waarom? De operatie van een jaar geleden, de belastingherziening 2001, had een budgettaire randvoorwaarde van in eerste instantie 4,5 mld. Dat werd uiteindelijk bijna 6 mld. Daar is nu nog wat bijgekomen, maar dat is niet allemaal toe te schrijven aan de herziening als zodanig. Toen is alom erkend dat voor een herziening van de inkomstenbelasting, waarmee zo'n 10 miljoen belastingplichtigen geconfronteerd worden, smeergeld nodig is. Je kunt het dan hebben over wie daarvan wel en niet en in welke mate mogen profiteren. Het kabinet heeft toen de portemonnee flink opengetrokken. Wij spreken nu over een gevolg van die herzieningsoperatie waarmee ongeveer 2 miljoen mensen te maken krijgen. De budgettaire randvoorwaarde is ineens nul. Ik vind dat raar. Dat vraagt om een nadere duiding, want het is een premisse waar het gehele wetsvoorstel op rust. Ik kan mij voorstellen dat voor een andere vormgeving was gekozen als er geld beschikbaar was, hetzij via de lastenverlichtingskant, hetzij via de uitgavenkant. Op een aantal plekken had voor de inkomensafhankelijke regelingen meer geld beschikbaar gesteld kunnen worden. Waarom is dat niet gebeurd?

De heer **Stroeken** (CDA): Wij hebben gesteld dat een en ander zeker op termijn budgettair voordelig

is: geen inflatoire bijstelling, afbouw in drie jaar.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Mijnheer Stroeken, ik heb in mijn notities een kopje "schande" opgenomen en daar staat dit punt onder.

Voorzitter! Ik kan mij voorstellen dat voor het jaar 2001 of, als dat niet mogelijk is, het jaar 2003 de tabellen waar de meeste inkomensafhankelijke regelingen op gebaseerd zijn – de tabellen waarin wordt aangegeven welke voorziening bij welk inkomen hoort en de criteria die daarvoor gelden – versneld worden aangepast. Wanneer kan dat verwacht worden? Het komend jaar of wordt dit uitgesteld? De heer Stroeken noemt terecht het probleem van de termijn van drie jaar. Op termijn is er een budgettaire opbrengst. De groep die soms het minste profiteert van de belastingherziening, namelijk de mensen met een uitkering op minimumniveau, levert in op de inkomenspositie in het jaar 2000. Dat lijkt mij de omgekeerde wereld in dit tijdperk van lastenverlichting en sterke inkomensvoortgang voor alle groepen in het inkomensgebouw. Als er snel een meer structurele voorziening wordt getroffen door aanpassing van de regelingen, de tabellen, een snelle aanpak van de armoedeval, kan het probleem van de termijn van drie jaar misschien tot één jaar beperkt worden. Zo niet, dan moet er een voorziening komen om de effecten van de termijn van drie jaar weg te werken. Volgens mij is daar geld voor nodig. Ik kan mij niet anders voorstellen dan dat het probleem van de armoedeval in één keer wordt aangepakt. Is de staatssecretaris bereid, snelheid te betrachten op dat punt?

Voorzitter! Steeds vaker, ook in debatten met de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, houden het armoedeprobleem en de armoedeval elkaar in de houdgreep. Een generieke verhoging van de uitkeringen wordt voortdurend afgewezen omdat dit een vergroting van de armoedeval met zich brengt. De armoedeval kan eigenlijk niet aangepakt worden door vermindering van regelingen omdat daardoor de armoede toeneemt. Ik heb het idee dat het kabinet enigszins in cirkeltjes ronddraait. Met die randvoorwaarden kom je er op een gegeven moment niet meer uit. Het

speelveld verschuift en dan kom je uit bij dit soort begrijpelijke, maar absoluut niet fraaie regelingen. Ik vraag daarom nogmaals om een snelle aanpak van de armoedeval, maar vooral van de armoede zelf. Beide hangen immers samen. Ik wil nog enkele specifieke punten noemen. De aanpassing van het verzamelinkomen voor niet-standaardeffect duurt drie jaar. In zijn antwoord van begin oktober schrijft de staatssecretaris dat een generieke oplossing voor het wegvallen van de niet-standaardafrekenposten 225 mln. kost en dat 90% van dat bedrag naar de groep gaat die op dit moment geen gebruikmaakt van de betreffende voorziening, althans niet dat inkomen heeft dat bij het niveau hoort. Hoe is de staatssecretaris tot die berekening gekomen? In de nota naar aanleiding van het verslag wordt gesproken over de aanpassing van regelingen die aansluiten op het netto-inkomensbegrip. Die aanpassing is te vinden in lagere wetgeving. De tekst in het verslag is niet erg duidelijk. Is het zeker dat die regelingen echt per 1 januari zijn aangepast op een volledig inkomensneutrale manier? Waarschijnlijk is dat niet helemaal het geval. Welke effecten moeten wij daarvan verwachten? Het wordt zijdelings genoemd. Er is vanavond al vaker gesproken over een zekere ruwheid. Dat geldt misschien ook voor deze aanpassing. Ik ben stervensbenieuwd naar de precieze consequenties. De staatssecretaris kan dat antwoord vanavond misschien niet geven. Ik krijg dan graag een schriftelijk antwoord van hem op deze vraag. Mijn laatste punt betreft de arbeidskorting. Ik heb met veel genoegen kennis genomen van het amendement van de heer Stroeken. Sterker nog: ik had het zelf willen maken. Hij schrijft in de tweede alinea van de toelichting: "Daarmee verkrijgt een bijstandsgerechtigde die in deeltijd gaat werken een netto voordeel uit hoofde van de arbeidskorting dat stijgt met de omvang van het aantal gewerkte uren." Wat bedoelt hij met de zin "dat stijgt met de omvang van het aantal gewerkte uren"? Ik meen dat dat er in dit geval niet toe doet.

De heer **Stroeken** (CDA): Je kunt het weglaten. Als je het algemeen formuleert, stijgt het ook.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Ik

dacht dat het aantal gewerkte uren niet relevant is. Als iemand een deeltijdbaan heeft, die niet leidt tot economische zelfstandigheid, dan hoort daar een bepaalde arbeidskorting bij die afhankelijk is van het inkomen en niet van het aantal gewerkte uren. De strekking van het amendement deel ik. De arbeidskorting is hoofdzakelijk afhankelijk van de betrekking die men heeft, dat wil zeggen het inkomen uit arbeid. Dat arbeidsinkomen wordt niet buiten beschouwing gelaten bij de toets voor de aanvullende bijstand. Als de heer Stroeken het zo bedoelt, lijkt zijn amendement mij volkomen terecht.

De heer **Stroeken** (CDA): Ik zal de tekst van mijn amendement nog eens goed bekijken. Ik denk dat de tekst misschien moet worden aangepast, in ieder geval het taalkundige gedeelte.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Het andere amendement van de heer Stroeken op stuk nr. 9 ontmoet bij ons hetzelfde enthousiasme. Ik hoor graag van de staatssecretaris wat dit amendement budgettair betekent.

Mevrouw **Giskes** (D66): Voorzitter! De overheersende reactie van de fractie van D66 op het onderhavige wetsvoorstel is eigenlijk: tja, wat moeten wij hier nou mee? De CDA-fractie merkt in de schriftelijke voorbereiding terecht op dat je bij een aanpassingswet wat kleine aanpassingen verwacht. Ik erken ruiterlijk dat de fractie van D66 zich niet heeft gerealiseerd welke gevolgen de belastingherziening heeft op deze terreinen. Ik durf zelfs wel de stelling aan dat niemand dat voorzien heeft, behalve misschien degenen die aan deze wet hebben gewerkt. Wij hebben vanavond te maken met een voorstel dat nodig is, omdat alle inkomensafhankelijke regelingen natuurlijk netjes moeten doorlopen. De opzet om de belastingwetgeving zelf te versimpelen en te vereenvoudigen is aardig gelukt. Wat wij teweegbrengen in andere sferen, is echter niet mis. Zo kun je zwartepieten binnen de overheid – de een vereenvoudigt, waardoor de ander wordt opgezaald met een probleem – maar dat is natuurlijk niet de bedoeling. Het is heel makkelijk om allerlei dergelijke kanttekeningen bij dit

wetsvoorstel te plaatsen, maar tegelijkertijd zijn wij er vooralsnog niet in geslaagd om iets beters te verzinnen. Dan zijn er twee mogelijkheden: je komt nog even terug op de stelselherziening – dat gaat wat ver – of je leeft met het voorliggende voorstel en je onderzoekt alleen nog wat je kunt verbeteren. De vorige sprekers hebben al een cruciaal aspect aangehaald: dit soort wetgeving is eigenlijk alleen acceptabel als je weet dat er op korte termijn iets beters komt. De hele discussie over de armoedeval noopt ertoe om daar op heel korte termijn mee te komen. Er is tot op heden echter geen enkele garantie dat dit volgend jaar – om maar een termijn te noemen – zal lukken. Dat maakt het heel moeilijk om dit wetsvoorstel te beoordelen. Vooralsnog zullen wij er niet tegen stemmen, omdat wij niets beters weten, maar een uitspraak van de staatssecretaris dat het kabinet zich met het oog op deze problematiek echt verplicht voelt om volgend jaar met een heel goed verhaal over concrete armoedevalbestrijding te komen, zal wel helpen om met droge ogen hiermee door te kunnen gaan.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Het zou in ieder geval helpen als wij besluiten tot een basisverzekering met een inkomensafhankelijke premie. Dat scheelt in ieder geval ter voorkoming van een verdere groei van de armoedeval.

Mevrouw **Giskes** (D66): Er zijn heel veel dingen te bedenken die op verschillende manieren allemaal wel of niet helpen, maar laten wij die discussie nu maar niet voeren. Ik ben overigens wel verrast door de opmerking dat de kindernotitie op dit punt een bijdrage zou leveren. Die notitie is volgens mij immers primair gericht op stroomlijning. Ook al wordt die notitie elders besproken, het verbaast ons dat uitgerekend de twee nu geïntroduceerde fiscale regelingen worden genoemd als regelingen die je wellicht zou kunnen integreren; zij hebben immers uitdrukkelijk twee verschillende doeleinden en het was juist de bedoeling om regelingen in andere wetgeving op te schonen, omdat wij nu zoiets leuks in de fiscaliteit hebben geregeld. Het voorliggende wetsvoorstel roept een paar concrete vragen op. De indexatie is zojuist al aan de orde

gesteld. Het is terecht om erop te wijzen dat het niet aangaat om uitgerekend de onderhavige groep op te zadelen met het ontbreken van indexatie omdat wij de behoefte hebben aan een soort uitsterf beleid. Eigenlijk proberen wij de behoefte aan aanpassing steeds kleiner te maken, maar dat lukt je natuurlijk niet in drie jaar door de indexatie achterwege te laten; bovendien zadel je de betrokkenen daarmee op met een financieel gaatje. De vraag is of dat, in afwachting van een structurele verbetering, goed is. Hetzelfde geldt voor de niet-standaardeffecten, die voor drie jaar op een bepaalde manier worden doorgezet; daarna valt de bijl echter wel. In de nota naar aanleiding van het verslag staat als een soort toverformule dat dit kan worden opgevangen binnen het dan geldende koopkrachtbeeld. Ik hoop dat dat waar is, maar dit is een heel makkelijke redenering waarmee je heel veel kunt opvangen of wegschrijven. Ten aanzien van de niet-standaard-afrekposten is mijn eerste vraag hoe groot het probleem eigenlijk is. Er komen allerlei aftrekposten langs waarbij je je afvraagt of er is uitgerekend hoeveel mensen daarmee te maken hebben. Ik begrijp echter wel dat je niet kunt doen alsof zij niet bestaan. Er wordt voor gekozen om 2000 gedurende drie jaar aan te houden als richtjaar. Ik begrijp dat als noodgreep wel, maar ik vraag mij af of dat goed uit te leggen is aan degenen die toevallig in 2000 niet zo'n aantrekkelijke aftrekpost hadden. Ik zie maar twee alternatieven. Men wil het voor drie jaar laten gelden. Dan kan er toch ook voor gekozen worden om het gemiddelde over de afgelopen drie jaar te nemen? Als wij toch doopcelen lichten, probeer het dan op een beetje aanvaardbaar niveau te doen. Wij moeten immers ook anderen die in het jaar 2000 een aftrekpost hebben, een kans geven. Een ander alternatief is om forfaitair te werken. Men bekijkt wat er in de bedoelde groep gemiddeld omgaat en houdt dat vervolgens aan. Dat houdt het risico in dat men iemand tekort doet. Dan kan men uitkomen op de hardheidsclausule waarover al eerder is gesproken. Dat heeft het risico dat men iets meer geld kwijt is. Dat hoeft niet het bedrag te zijn wat becijferd is: 225 mln. Men gaat immers op een gemiddelde zitten en niet op het maximum. Ik vraag de

staatssecretaris om in te gaan op deze gedachte. Op deze wijze kan men immers enigszins wegblijven bij het enorme gepriegel dat dit wetsvoorstel oproept. Essentieel bij deze wet is de aanlevering van gegevens. Ik heb begrepen dat er onlangs met de Kamer is gesproken over de gegevensuitwisseling tussen de gemeentelijke sociale diensten en de belastingdienst. Daarbij is gebleken dat het niet lukte om voor 1 november met de benodigde gegevens te komen. Het hoogst haalbare bleek de datum van 1 maart 2001. Wat betekent dit bericht voor de haalbaarheid van de uitvoering en voor het probleem waarvoor mijnheer Kuijper net de aandacht vroeg? Alle woordvoerders hebben een e-mail ontvangen met achttien vragen, met de suggestie dat die te maken hebben met deze aanpassing-wet. Voor een groot deel lijken zij echter meer te maken hebben met de socialezekerheidswetgeving. Ik vraag daarom of de staatssecretaris dit e-mail in ontvangst wil nemen, zodat de belastingdienst kan bekijken in hoeverre een en ander samenhangt met het wetsvoorstel. Kan hij het antwoord wellicht op korte termijn aan de Kamer doen toekomen? De andere vragen wil ik ook beantwoord zien, maar die hebben niet zo'n gierende haast.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Voorzitter! Er zijn al veel vragen gesteld, zodat ik het kort kan houden. Ik licht de belangrijkste vragen eruit. Wij zijn niet onverdeeld enthousiast over het wetsvoorstel. Wij zullen er echter mee akkoord gaan, omdat wij ook bij de behandeling van het grote Belastingplan hebben gezegd dat de wijzigingen in het belastingsstelsel geen gevolgen moeten hebben voor andere inkomensafhankelijke regelingen. De VVD-fractie is er voorstander van deze zo snel mogelijk af te bouwen. Wij vinden de voorliggende wet een goed compromis, al wordt het er niet eenvoudiger op. Er is een verzamelniveau en er is het gecorrigeerd verzamelinkomen. Mij boeit de vraag of de belastingdienst dit allemaal kan verwerken. De gretigheid van de belastingdienst om dingen naar zich toe te trekken, is enorm. Ik wijs op het gecoördineerd loonbegrip en de loonbelasting. Wij zeggen dan dat de belastingdienst wat meer uitvoeringstaken kan overnemen van de

UVI's. In de WOZ-discussie wil de belastingdienst iets doen. Is er soms sprake van een personeelsprobleem binnen de belastingdienst? Lopen er te veel mensen rond die niets te doen hebben?

De heer **Stroeken** (CDA): Bij deze regeling gaan vele miljarden om. In een bijzin stelt mevrouw De Vries er voorstander van te zijn om deze regelingen zo snel mogelijk af te bouwen. Vindt zij het verantwoord dat de mensen aan de onderkant van de samenleving vele miljarden erbij inschieten door een afbouw van een bepaalde regeling? Of heeft zij een verstandig alternatief, zonder al te veel ruwheid?

Mevrouw **De Vries** (VVD): Ik maak eerst mijn verhaal af over de belastingdienst. Ik meen de door mij gestelde vraag serieus. Ik kom zo terecht bij het antwoord op de vraag van de heer Stroeken. Wat zijn de gevolgen als de belastingdienst de gegevens niet op tijd kan aanleveren? De heer Kuijper heeft daar terecht een opmerking over gemaakt. De gegevens inzake de huursubsidie moeten rond juli afgeleverd worden. Zijn alternatief is dat mensen die eventueel te veel huursubsidie ontvangen dat eventueel kunnen behouden. Ik gruwel daarvan. Ik zou dat vreselijk vinden. Ik sluit mij dus aan bij collega Kuijper dat het rond juli 2001 voor elkaar moet zijn.

De heer **Kuijper** (PvdA): Als de belastingdienst onverhoopt de gegevens niet kan inleveren, gruwelt u er dan niet van dat dit probleem op de zwakste schouder wordt neergelegd?

Mevrouw **De Vries** (VVD): Uiteindelijk krijgen de mensen het gecompenseerd, zij het wat later. De commissie voor de Verzoekschriften krijgt regelmatige schrijvende gevallen onder ogen, maar de Kamer heeft altijd een strakke lijn gevolgd. Ik vind dat wij geen uitzondering moeten maken voor de huursubsidie. Als je dat wel doet, voorziet ik dat er vervolgens een compensatie moet komen omdat een aantal mensen minder en een aantal mensen ten onrechte meer huursubsidie hebben gehad. Maar dit is speculatie, dus laat ik dat even voor wat het is. Ik ben het met de heer Kuijper eens dat de kwestie rond juli 2001 geregeld moet zijn. Het lijkt mij dat de

belastingdienst daartoe in staat moet zijn.

In antwoord aan de heer Stroeken merk ik op dat hij zal weten dat wij zoveel mogelijk af willen van inkomensafhankelijke regelingen. Wij gaan akkoord met dit wetsvoorstel omdat het een bepaalde verzachting met zich meebrengt. De staatssecretaris doet immers bepaalde voorstellen om te compenseren. Het gaat een beetje buiten het agendapunt om, maar wij willen ook graag een discussie over de armoedeval in het algemeen. Dat is natuurlijk een zeer ingewikkelde discussie. Wat er nu voorligt, vinden wij een goed compromis.

De heer **Stroeken** (CDA): Vindt u nu dat er compensatie moet plaatsvinden – en dan op een verstandige manier – of vindt u dat er geen compensatie moet plaatsvinden?

Mevrouw **De Vries** (VVD): In 2000 en volgende jaren wordt gekeken naar de standaardafrekposten en het voorstel van de regering op dit punt vind ik redelijk. Wij pleiten niet voor een verdergaande compensatie. U gaat daar wat verder in, maar wij steunen wat dit betreft het voorstel van de staatssecretaris omdat wij voorstander zijn van het afschaffen van inkomensafhankelijke regelingen in het algemeen. Maar dit alles valt onder de grote armoedediscussie die wij nog moeten krijgen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Dat betekent dus dat de VVD accepteert dat de aanpak van de armoedeval de armoede vergroot, want de groep die na drie jaar een deel of misschien wel zijn gehele subsidie verliest omdat het verzamelinkomen niet meer wordt gecorrigeerd voor niet-standaardafrekposten, is nu precies ook de groep die de armoede niet kan ontsnappen, die voor een langere periode is aangewezen op dat inkomen en geen perspectief heeft op deelname aan betaald werk. Daarvan zou je nog kunnen zeggen dat zich dat na verloop van tijd wel oplost, maar de groep die blijft zitten en geen perspectief heeft op betaald werk, dus ook meestal geen perspectief op stijging van inkomen, en dus het hardst die middelen nodig heeft, ziet na drie jaar de huidige subsidie voor een deel of zelfs geheel verdampen en dan gaat het om een zeer forse inkomensachteruitgang. Mevrouw De Vries kan

dat toch niet serieus menen? Dat heeft met de aanpak van de armoedeval op zich helemaal niets te maken, dat is het versterken van armoede!

Mevrouw **De Vries** (VVD): Dat gaat al weer veel breder dan het wetsvoorstel beoogt. U weet ook dat wij juist willen dat mensen die in zo'n bijstandssituatie zitten aan het werk komen en dat die groep zo groot mogelijk moet zijn. Als hier voor drie jaar een soort overgangstermijn wordt gesteld, dan zullen wij binnen die drie jaar ongetwijfeld met elkaar spreken over armoedeval en armoedeproblematiek. Ik neem aan dat daar wel het nodige uit zal komen. Wij kunnen er in zijn algemeenheid nog uren over praten, maar wij vinden het onderhavige wetsvoorstel op zich heel redelijk, maar wij hangen iets aan de andere kant.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Dit is geen algemene discussie maar een discussie die voortvloeit uit het onderhavige wetsvoorstel. Daarom beginnen wij er ook over. Het gaat niet om een fictieve groep die wellicht wel of niet het slachtoffer is van een algemene aanpak van de armoedeval. Het gaat om een groep die binnen enkele jaren te maken heeft met het wegvallen dan wel verminderen van inkomen uit subsidies. Daar hebben wij het over en dat is een vraagstuk dat dit wetsvoorstel oproept. U moet dan niet doen alsof het een debat is dat op een andere plek moet worden gevoerd. Neen, hierover gaat het vanavond!

Mevrouw **De Vries** (VVD): Voorzitter! Ik heb al gezegd dat wij het wetsvoorstel een acceptabel voorstel vinden en dat wij de regering daarin steunen!

De vergadering wordt van 20.35 tot 20.45 uur geschorst.

Eerste termijn van de zijde van de regering

Staatssecretaris **Bos**: Voorzitter! Mijn bewondering is groot voor iedereen die het voor elkaar heeft gekregen om in deze drukke tijd, tussen alle debatten door, deze buitengewoon gecompliceerde materie goed en inhoudelijk te bekijken. De heer Vendrik had de indruk dat ook ikzelf

niet geheel gelukkig was met hetgeen wij vanavond behandelen. Daarin zit een kern van waarheid. Als onze doelstellingen op een eenvoudiger manier hadden kunnen worden verwezenlijkt, dan hadden wij dat zeker niet nagelaten. Wij hebben overal gezocht, maar wij hebben moeten concluderen dat het, als je het verantwoord wilt doen, niet anders kan, al is de oplossing niet in alle opzichten perfect.

Ik zal proberen om alle afwegingen nogmaals weer te geven en daarbij en passant uw vragen te beantwoorden. Bij de aanvang van de belastingherziening waren de daarmee samenhangende inkomenseffecten belangrijke selling points. Zo'n grote wijziging in de belastingwetgeving red je niet zonder een groot draagvlak onder de belastingbetalende bevolking en het verkrijgen van zo'n draagvlak impliceert dat het overgrote deel ervan moet kunnen worden voorgehouden dat het erop vooruit zal gaan. Daarom kost zo'n belastingoperatie veel geld. Iedereen die de belastingherziening steunde, heeft dan ook niet nagelaten om de percentages waarmee mensen erop vooruit zouden gaan, uitgebreid te benadrukken.

Als wij deze Aanpassingswet niet hadden ingediend, dan was het koopkrachtvoordeel voor een forse groep huishoudens als sneeuw voor de zon verdwenen. Wij vonden dat niet sporen met onze nadrukkelijke belofte en daarom was het noodzakelijk om daar iets aan te doen. Als wij niets hadden gedaan, dan had dat vanwege de verminderde rechten van mensen in de inkomensafhankelijke regelingen in 2001 grofweg 83 mln. opgeleverd. Met een paar cijfers wil ik dit adstrueren. In totaal profiteren zo'n 2 miljoen mensen van de diverse inkomensafhankelijke regelingen; daarvan ontvangen er 1 miljoen huursubsidie. Allen hebben zij op een of andere manier te maken met het effect van het wegvallen van de standaardafrekposten: het arbeidskostenforfait, het inactievenforfait of de zelfstandigenaftrek. Ze vallen daar eigenlijk altijd wel onder. Binnen de groep van 2 miljoen mensen hebben zo'n 210.000 mensen te maken met de niet-standaardafrekposten. Nogmaals, als we alles hadden laten passeren, dan had dat 83 mln. opgeleverd, maar voor de betrokkenen zouden de inkomenseffecten fors zijn geweest: afhankelijk van de individuele situatie

zou dat honderden guldens hebben gescheeld, waarmee het koopkrachtvoordeel was verdwenen. Die consequentie wilden wij niet aanvaarden. Wij konden een aantal dingen doen. De 80 mln. konden worden teruggesluisd naar de rechthebbenden, bijvoorbeeld door de inkomensgrenzen in die regeling zodanig aan te passen dat dit bedrag daarin zou terugvallen. Omdat maar 10% van de totale groep die gebruikmaakt van inkomensafhankelijke regelingen, überhaupt een probleem zou hebben met die niet-standaardafrekposten, kun je met die 83 mln. eigenlijk niet zoveel doen. Degenen om wie het gaat, zouden nog steeds met een zeer forse inkomensachteruitgang te maken kunnen krijgen. Je zou ook de inkomensgrenzen kunnen aanpassen voor de gemiddelde achteruitgang. Dan zouden wij echter 225 mln. extra hebben moeten stoppen in de inkomensafhankelijke regelingen. Nu veroorzaakt dit al een zekere spanning met ons algemene beleid om de armoedeval tegen te gaan; daarbij is het immers niet direct logisch om meer geld te stoppen in inkomensafhankelijke regelingen. En als je ook nog in aanmerking neemt dat meer dan 90% van dat bedrag van 225 mln. terecht komt bij mensen die dat strikt genomen niet nodig hebben, omdat zij helemaal geen niet-standaardafrekposten hebben en dus ook geen negatieve gevolgen ondervinden van het wegvallen daarvan, dan moet je je afvragen of je nog wel goed bezig bent. Je kunt dat bedrag van 225 mln. natuurlijk steeds verder verhogen tot je de 10% van degenen om wie het echt gaat, voldoende geholpen hebt, maar dan wordt de spanning met het algemene beleid om de armoedeval tegen te gaan ook steeds groter. Die verdeelsleutel van 90/10 blijft je immers parten spelen. Al met al leek dit ons dan ook een weg die wij niet op zouden moeten gaan.

De heer **Stroeken** (CDA): Voorzitter! De staatssecretaris zegt dat het "ons" onmiddellijk 83 mln. opgeleverd zou hebben. Als ik dat bedrag deel door 2 miljoen, kom ik uit op zo'n f 40. Het gaat dus om f 40 per persoon die van de regeling gebruikmaakt. Daartoe behoren een miljoen personen die huursubsidie ontvangen, die vormen het leeuwendeel. Hoe komt de staatssecretaris aan dit geringe bedrag? En wie

bedoelt hij met "ons"? Is dat het departement van Financiën of al die andere departementen die er ook bij betrokken zijn? Zijn het de lagere overheden, die al heel veel regelingen uitvoeren? Ik kan me niet voorstellen dat het op gemiddeld f 40 zou uitkomen.

Staatssecretaris **Bos**: Met "ons" bedoelde ik al degenen voor wie het een besparing op uitkeringen uit hoofde van die regeling zou betekenen, dus minder huursubsidie, minder kinderopvang, minder WSF, minder WVS, in totaal 83 mln. Je kunt uitgaan van 2 miljoen personen, je kunt ook rekenen met de 200.000 huishoudens waarom het werkelijk gaat. Maar ook als wij uitgaan van die grote groep van 2 miljoen personen, moeten wij ons er rekenschap van geven dat een groep van 10% er echt last van heeft. Laat ik eens een voorbeeld uit de huursubsidie geven, waar wij wat specifiek naar gekeken hebben. Bij een gemiddeld gebruik van aftrekposten zou er voor 16% van de rechthebbenden sprake zijn van een verhoging van het belastbare inkomen, maar dat zou niet voor die hele groep automatisch tot verlaging van de huursubsidie leiden, omdat een stijging van het belastbaar inkomen binnen een bepaalde inkomensklasse geen gevolgen heeft. Bij een verdergaande analyse blijkt dat er dus minder mensen onmiddellijk gevolgen van zouden ondervinden, zo'n 8 tot 10%. Zo kun je dit bij elke regeling, bij elke aftrekpost verder modelleren, maar daarbij zijn dan ook weer de cumulatieve effecten van belang. Je kunt de mogelijkheid hebben om consumptieve rente af te trekken en ook nog iets in de sfeer van lijfrente. Of je kunt huursubsidie hebben en iets in de sfeer van de thuiszorg. Het zou te speculatief worden om dit allemaal verder uit te werken. Ik denk dat in het algemeen de stelling verantwoord is dat als wij niets hadden gedaan, bij zo'n 200.000 huishoudens problemen zouden kunnen zijn ontstaan van enkele honderden guldens per jaar. Voor een deel daarvan zouden de mooie koopkrachtplaatjes die wij deze mensen hadden voorgespiegeld, geen werkelijkheid zijn geworden. Nogmaals, die conclusie wilden wij niet voor onze rekening nemen. Toen ik het model van 83 mln. en dat van 225 mln. naliep, heb ik ook geprobeerd de vraag van de

heer Vendrik te beantwoorden waarom er nu eigenlijk een budgettaire randvoorwaarde nul is gehanteerd bij de Aanpassingswet. Wat ons betreft, was de budgettaire randvoorwaarde van 4,5 mld. gesteld voor de gehele belastingherziening, dus inclusief de Aanpassingswet en het ondernemerspakket. Afhankelijk van wat toegevoegd moet worden – ook in de sfeer van de AWF is een ander gedaan – is er nu sprake van zo'n 6 mld. Als wij op deze specifieke operatie een specifiek budget hadden willen zetten, had dat er waarschijnlijk toe geleid dat het bedrag vervolgens zou zijn ingezet in de sfeer van de inkomensafhankelijke regelingen door de betreffende inkomensgrenzen weer aan te passen. Dat heeft, zoals gezegd, een algemene spanning met het anti-armoedevalbeleid en brengt daarnaast het risico met zich, dat een groot deel van het geld terecht komt bij de mensen die het niet nodig hebben.

Als al dit soort aanpakken, die er uiteindelijk op neerkomen dat wij proberen het geld binnen de inkomensafhankelijke regelingen terug te sluisen, problemen met zich brengt, is de enige manier dat wij zo individueel mogelijk proberen de problemen aan te pakken en daarmee de geweldige uitvoeringslasten en -kosten beschouwen als de prijs die voor die ruwe rechtvaardigheid moet worden betaald. Het ging er dus niet om dat de belastingdienst niets te doen had en zo nodig wat extra's moest doen. Toen die opmerking werd gemaakt, werd door de directeur-generaal een paar plaatsen van mij gefluisterd, dat ik mijn vieste gezicht maar op moest zetten. Dat is namelijk echt niet aan de orde. We hebben gekeken welke club het beste daarvoor zorg kon dragen. Er zijn uitgebreide gesprekken geweest tussen de belastingdienst enerzijds en bijvoorbeeld de uitvoerende instellingen voor de huursubsidie of de WSF anderzijds. Het is bepaald niet iets waarbij we staan te springen om dat zelf te mogen doen, maar dit is wel de beste manier als je het op een behoorlijke manier wilt doen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter! Ik wil toch nog even mijn vraag herhalen. Als het kabinet een mega-operatie financiert met zo'n 7 mld. om vrijwel uit te sluiten, dat er belastingplichtigen zijn die onder de

nul zakken, en er gaandeweg een operatie ontstaat waarmee 2 miljoen mensen te maken hebben, waar ook nog het politieke probleem van armoede/armoedeval – het is niet hetzelfde maar het heeft wel met elkaar te maken – achter zit, zou het kabinet toch moeten aanzetten tot een bredere operatie, waarvoor in ieder geval meer geld op tafel komt. Ik begrijp die budgettaire nul eigenlijk niet goed. Anders gezegd: deze wet bevriest als het ware de huidige situatie in 2000 voor een paar jaar. Wat vertelt mij deze aanpak over de armoedeval? De staatssecretaris wil de armoedeval niet verergeren, maar in de nota naar aanleiding van het verslag op pagina 10 lees ik, dat het streven erop gericht is om de armoedeval te beperken door deze regelingen te beperken. Dat gaat alweer een andere kant op. Is dat een verschrijving of moet het kabinet zijn nadere gedachten over de aanpak van de armoedeval nog vorm geven? Ik probeer uit te maken wat hiervan de gevolgen kunnen zijn.

De heer **Stroeken** (CDA): Als ik het goed begrijp, heeft het woord "ons" betrekking op het Rijk. De lagere overheden dragen dus ook forse gevolgen, maar het Rijk zou het 83 mln. opleveren. Worden die 83 mln. budgettair neutraal gecompenseerd in het eerste jaar, waarna een gedeelte afgebouwd en het andere deel inflatoir niet bijgesteld wordt en daardoor op termijn niets meer voorstelt?

Staatssecretaris **Bos**: Afgezien van de kwalificaties die de heer Stroeken geeft aan het feit, dat het niet geïndexeerd en afgebouwd wordt, kan ik op zijn laatste vraag antwoorden, dat zijn voorstelling grosso modo klopt. In het eerste jaar zal inderdaad een volledige compensatie plaatsvinden. Daarna zal bij de standaardafrekenposten de indexering plaatsvinden en zal bij de niet-standaardafrekenposten de afbouw intreden. Het antwoord op de vraag van de heer Vendrik zoeken wij op, want dat weet ik niet allemaal uit mijn hoofd. De heer Vendrik meent nog steeds geen voldoende antwoord te hebben gehad op zijn vraag waarom er sprake is van een budget nul bij de hele operatie. Ik zie de Aanpassingswet niet als een apart iets. Net zo goed als het

ondernemerspakket, inclusief de daaraan vastzittende budgettaire randvoorwaarden, een integraal onderdeel uitmaakt van het geheel aan wetten dat hangt aan de belastingherziening, geldt dit ook voor de Aanpassingswet. Er is een totaalbudget van vele miljarden om ervoor te zorgen dat er alles bij elkaar een goed, evenwichtig en verdedigbaar inkomensbeeld uit voortvloeit. Als wij voor de problematiek die voortvloeit uit de inkomensafhankelijke regeling een budget hadden neergezet, had dat niet anders kunnen betekenen dan dat dit geld in de inkomensafhankelijke regelingen geploegd zou zijn. Daarmee heb ik in het algemeen een probleem en in dit specifieke geval een extra probleem omdat maar 10% van de mensen in de inkomensafhankelijke regelingen met het probleem van de niet-standaardafrekenposten te maken heeft en je doet er goed aan om dat geld zo gericht mogelijk bij die groep terecht te laten komen. Door een aantal mensen is nog even gewezen op de problematiek van de inkomensafhankelijke regelingen die op nettobasis werken. Gevraagd is waarom daarvoor geen vergelijkbare regeling getroffen is. Dat heeft in essentie te maken met het feit dat wij wel vaker met elkaar dingen bedenken waardoor mensen er netto in inkomen op vooruitgaan maar niet meteen alle inkomensgrenzen in de inkomensafhankelijke regelingen bijstellen. Ook als wij uitkeringen met x% verhogen of anderszins een bepaald koopkrachtbeeld realiseren, kan dat netto-effecten voor huishoudens teweegbrengen en voor bepaalde huishoudens bijvoorbeeld betekenen dat zij opeens minder recht hebben op huursubsidie. Dat probleem kennen wij onder een andere naam als het probleem van de marginale druk. Dat betreft het deel van het armoedevalprobleem dat zich niet alleen maar voordoet op het moment dat mensen een baan aanvaarden maar eigenlijk al vanaf 100%-110% WML tot soms 150%-160% WML. Dat probleem wordt onderkend maar is geen reden om hier ten gevolge van de nettovoortgang vanwege de belastingherziening allerlei inkomensgrenzen in de inkomensafhankelijke regelingen te veranderen. Als echter blijkt dat mensen, ondanks het feit dat er sprake is van een netto-inkomensvoortgang,

tegelijktijd inleveren op allerlei terreinen, is het wel goed om nog eens te kijken naar het probleem van de marginale druk die ontstaat als men werkt boven 100% van het minimumloon.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Ik heb in dat kader twee vragen gesteld. Ik zou graag zicht hebben op de nadere regelgeving als het gaat om de inkomensafhankelijke regelingen die aansluiten bij het netto-inkomensbegrip. Eerlijk gezegd maak ik mij daar zorgen over. Omdat wij niet precies weten hoe de overgang naar 2001 uitpakt en of de nettostijging die men krijgt als gevolg van het algemene belastingbeeld vertaald wordt in de daling van een inkomensafhankelijke regeling, is er voor die groep misschien inderdaad geen sprake van een inkomensvoortgang van 2%, 3% of 4%, zoals wij die in de algemene staatjes van de belastingherziening te zien krijgen. Ik wil graag dat wij schriftelijk inzicht krijgen in die maatregelen en dat de staatssecretaris toezegt dat wij die te zien krijgen voordat zij in werking treden. Ik vrees namelijk dat die groep in overgrote mate op een dikke nul blijft staan en dat de netto-inkomensvoortgang als gevolg van de belastingherziening onmiddellijk gecompenseerd wordt door een daling van het gebruik van een inkomensafhankelijke regeling, het vervallen van een kwijtschelding, etc! Ik vind dat een buitengewoon pijnlijke kwestie.

Staatssecretaris **Bos**: Ik wil dat wel eens precies laten nagaan. Een aantal van die regelingen loopt echter niet via mij. Ik meen te weten dat bijvoorbeeld de rechtsbijstandsregeling al is aangepast qua inkomensgrenzen. Volgens mij is dat enige tijd geleden via de vaste commissie voor Justitie bij de Tweede Kamer neergelegd. Dat zal ook wel gelden voor de andere regelingen waarbij het netto-inkomen het toetsinkomen is. Ik heb geen rol te vervullen bij het vormgeven van die regelingen. Ik wil wel uitzoeken om welke regelingen het gaat, maar ik denk dat het gros daarvan de Kamer al is gepasseerd.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Het kwijtscheldingsbeleid dat gemeenten erop na mogen houden, is toch ingekaderd in landelijke regelgeving?

Gemeenten kunnen niet zo maar alles voor alle inkomensgroepen kwijtschelden. Er zijn inkomensgrenzen en er zijn regels voor welke groepen men mag overgaan tot kwijtschelding van gemeentelijke belastingen. Als het netto-inkomen wordt verhoogd als gevolg van de belastingherziening, maar als de ruimte voor gemeenten om te besluiten die inkomensvoortgang te laten zitten bij die groep, niet wordt vergroot, wordt bij deze groep, omdat zij al gebruikmaakt van de maximale vrijstellingsmogelijkheid, de inkomensvoortgang teruggehaald door een verminderde kwijtschelding. Die inkomensgroep zit dan dus op nul. Dat heeft te maken met uw regelgeving, niet van u als persoon, maar van u als vertegenwoordiger van het hele kabinet. Daar spreek ik u op aan.

Staatssecretaris **Bos**: Ik deel uw analyse niet. Het probleem dat u nu aanroert is namelijk niet een probleem dat specifiek vast zit aan wat hier vandaag wordt behandeld. U heeft het over de algemene problematiek van de marginale druk. Als wij in dit land iemand er in inkomen op vooruit laten gaan, kan het netto-inkomen van de betrokken persoon wel eens afwijken van wat die persoon bruto krijgt, omdat hij minder recht heeft op voorzieningen uit hoofde van de bijzondere bijstand of van gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid of dat hij ergens anders iets minder kan. Dat hebben wij altijd gezien als een van de twee grote problemen onder het algemene kopje van de armoedeval. Ik ben het met u eens dat dat een probleem is. Daarom is onze aandacht er bijvoorbeeld op gericht om te kijken of wij dingen kunnen doen om de marginale druk in dat traject omlaag te brengen. Daar heeft het CDA een aantal voorstellen voor gedaan. De heer **Stroeken** heeft gevraagd wat ik daarvan vind. Ik wil daar wel wat over zeggen, maar dat staat los van wat er hier specifiek gebeurt.

De heer **Stroeken** (CDA): De staatssecretaris noemde zojuist een aantal regelingen die bij lagere overheden liggen en die al gewijzigd zouden zijn of op het punt staan gewijzigd te worden, maar waarop hij geen invloed heeft. Ik wijs hem er echter op dat de regelingen die op het nettoloon zijn gebaseerd volgens het voorstel inflatoir bijgesteld

worden. Daar is het probleem dat wij signaleren niet aanwezig.

Staatssecretaris **Bos**: Mijn ambtenaren kijken er nu naar en ik zal kijken of ik u daar tijdens mijn termijn nog een nader antwoord op kan geven.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Als het via het ministerie van Sociale Zaken onze kant op is gekomen, heb ik het niet gezien. Ik vraag u echter om een beeld te geven van die regelingen, landelijk of lokaal, waarbij sprake is van rijksbevoegdheid, die al dan niet de gemeentelijke beleidsvrijheid begrenzen, en van wat de netto-inkomensverbetering is die in algemene zin voor mensen, meestal met een uitkering, optreedt vanaf 2001. In hoeverre wordt die wel of niet teruggenomen via een niet-aanpassing van de inkomensafhankelijke regelingen, zoals kwijtschelding?

Staatssecretaris **Bos**: Ik zal nog een keer proberen om het duidelijk te maken. Er spelen twee soorten inkomenseffecten een rol als gevolg van de belastingherziening. Het ene inkomenseffect heeft te maken met het feit dat een aantal categorieën inkomen en een aantal manieren waarop de zaak wordt opgeteld en afgetrokken, gaan veranderen. Dat heeft bijvoorbeeld te maken met het feit dat er minder aftrekposten zijn die leiden tot belastbaar inkomen, maar dat er wordt gewerkt met belastingkortingen. Dat is met name zeer manifest aanwezig als het gaat om de standaardaftrekposten. Dat leidt dus tot een hoger belastbaar inkomen, zonder dat dat noodzakelijk iets te maken heeft met een hoger netto-inkomen. Wij zouden het echter wel heel wrang vinden als een wijziging van de systematiek zou leiden tot een inkomensachteruitgang, omdat hij minder rechten zou hebben op inkomensafhankelijke regelingen. Dat wordt hier opgepakt. Daarnaast zeggen wij dat als deze belastingherziening leidt tot een voortgang van het netto-inkomen, waardoor mensen elders minder rechten zouden krijgen, dat niet anders is dan andere jaren als wij mensen er netto op vooruit laten gaan. Er is niets specifiek bij deze operatie, waardoor dat probleem nu groter zou zijn dan anders. Elk jaar gaan mensen er op vooruit in hun inkomen en elk jaar zal het bij sommige mensen voorkomen dat zij

daardoor bepaalde dingen niet meer krijgen. Voorzover het totaal van de regelingen die niet meer op hen toepasbaar zijn groter is dan het bedrag dat zij erop vooruitgaan, houden wij het probleem van de marginale druk. Dat heeft te maken met de algemene benadering van de armoedeval. Daar moeten wij inderdaad iets aan doen. Ik kom hier straks op terug.

De standaardaftrekposten worden niet geïndexeerd. Het bedrag daarvoor is opgenomen omdat de overgang naar een nieuw systeem op een budgettair neutrale wijze moest verlopen. Het is echter niet de bedoeling om deze correctie op de inkomensafhankelijke regelingen in het jaar 2000 tot in de eeuwigheid te handhaven. Over vijf of tien jaar zal niemand nog van mening zijn dat deze correctie verstandig is. De heer **Stroeken** heeft gezegd dat betrokkenen erop achteruitgaan en dat de Staat hieraan verdient. Hij gaat er daarbij van uit dat wij de komende jaren niets meer doen aan de koopkracht van de desbetreffende groepen. Het kabinet is zich er buitengewoon goed van bewust dat met de benadering van de standaard- en de niet-standaardaftrekposten de komende jaren twee punten op de agenda worden geplaatst. In de eerste plaats moet de onderhavige groep met meer dan nadrukkelijke aandacht gevolgd worden bij de jaarlijkse vaststelling van het evenwichtige inkomensbeeld. Daarnaast wordt het nog urgenter om op korte termijn de armoedeval meeromvattend aan te pakken, zoals mevrouw **Giskes** terecht opmerkte.

De heer **Stroeken** (CDA): De staatssecretaris zegt dat de standaardaftrekposten niet blijvend inflatoir bijgesteld moeten worden omdat je dan met oude wetgeving blijft zitten. Hij suggereert wel enige compensatie door middel van het algemene beleid. Ik kan mij voorstellen dat de inflatoire bijstelling geldt tot het moment dat er een betere regeling is. Nu wordt in feite voor de eeuwigheid een bedrag toegevoegd dat niet inflatoir wordt bijgesteld.

Staatssecretaris **Bos**: Ik kom straks op dit punt terug. Ik ga eerst verder in op de niet-standaardaftrekposten. Wij zijn tot de conclusie gekomen dat een en ander in een termijn van drie

jaar afgebouwd moeten worden. In de eerste plaats brengt de meest perfecte en meest geïndividualiseerde benadering, namelijk het jaarlijks opstellen van een schaduw-aangifte, onverantwoorde uitvoering-slasten met zich. Hiermee wordt ook geen recht gedaan aan het nieuwe belastingsysteem. In de tweede plaats hebben wij om praktisch redenen besloten om uit te gaan van de aftrekposten van het jaar 2000. Dat zijn de meest recente gegevens, maar het blijft een vrij willekeurige keuze. De consumptieve renteaftrek in 2000 zegt helemaal niets over de eventuele aftrek van betrokkene in 2001 of in 2002. Naarmate de niet-standaardaftrekposten langer in het systeem zijn opgenomen, wordt de willekeur alleen maar groter. Kun je nog in redelijkheid volhouden dat een in 2005 opgevoerde aftrekpost nog iets te maken heeft met een aftrekpost uit 2000? Ook het element van ongelijke behandeling ten opzichte van nieuwe mensen die in de regeling komen, speelt een rol. Mensen die pas na 2001 in een inkomensafhankelijke regeling vallen, kunnen niet wijzen op het feit dat zij in 2000 een aftrekpost hadden. Het verschil in behandeling tussen de mensen die geen aftrekpost hebben en de mensen die wel een aftrekpost hadden, wordt steeds schrijnender naarmate je die behandeling langer volhoudt in de tijd. Ook dat lijkt ons niet wenselijk.

Ten slotte wil ik nog een tweetal andere punten aansnijden. Ik vind dat we ook ten opzichte van de niet-standaardaftrekposten, zonder woorden als compensatie en dergelijke te noemen, niet statisch moeten zijn. De heer Stroeken heeft hier terecht het citaat naar voren gehaald. Het is natuurlijk niet zo dat er bij de vaststelling van het inkomensbeeld voor de betreffende groepen in de komende jaren niets meer gebeurt en er op geen enkele wijze rekening wordt gehouden met deze operatie. Ik wil overigens ten principale nog wel eens de discussie voeren, die in dit huis al enige malen is gevoerd, over de mate waarin we überhaupt vinden dat het hebben van aftrekposten relevant moet zijn voor het bepalen van rechten die mensen hebben in inkomensafhankelijke regelingen. Dat kan op heel vreemde manieren uitwerken. Naarmate je een aftrekpost uit het jaar 2000 een langer leven geeft na 2000, wordt die vraag alleen maar

prangender. Dat brengt mij tot de conclusie dat het verstandig is om de problematiek van de standaardaftrekposten in ons systeem en de eventuele effecten van de afbouw van de niet-standaardaftrekposten in drie jaar, ten volle te betrekken bij de fiscale verkenningen. Wij gaan daar een dezer maanden aan beginnen. Dit zal medio volgend jaar tot rapportage moeten leiden. In die fiscale verkenningen staat ook, zeg ik in de richting van mevrouw Giskes en vele andere sprekers, de problematiek van de armoedeval op de agenda, in een veel bredere context en veel radicaler dan tot nu toe het geval is geweest. Al die losse einden komen dan op een verstandige manier bij elkaar. Daardoor kunnen we een en ander op een goede manier met elkaar in verband brengen.

De heer Stroeken heeft voorgesteld, luid toegejuicht door de heer Vendrik, om de vrijlatingsbepaling in de Bijstandswet voor mensen die in de bijstand zitten en een kleine deeltijdbaan hebben en daardoor aanvullende bijstand genieten, te verruimen. Een aanvullende kinderkorting is op dit moment wel vrijgelaten. Maar in principe zou iemand die een zeer kleine baan heeft en iets meer gaat werken, de winst in termen van arbeidskorting verspelen. U weet dat het in dat traject niet zo veel is, omdat het een tamelijk vlakke lijn is qua progressie. De winst qua arbeidskorting wordt verrekend met de nettobijstandsnorm. Wij hebben dat om een aantal redenen die ik u wil voorhouden, niet gedaan. De heer Stroeken noemt als motivatie bij zijn eigen amendement dat dit bedoeld zou zijn om meer mensen uit de bijstand te helpen. Dan is cruciaal voor de beoordeling van wat hij voorstelt of we inderdaad meer mensen uit de bijstand helpen door ze te stimuleren een deeltijdbaan te accepteren en misschien van een kleinere deeltijdbaan in de richting van een grotere deeltijdbaan te gaan en daar een nettovoordeel aan over te houden. De gegevens die ik op dit moment heb, sterken mij niet bepaald in de overtuiging dat uitstroom uit de bijstand totstandkomt door mensen met een kleine deeltijdbaan te stimuleren een iets grotere deeltijdbaan te accepteren. Uitstroom uit de bijstand komt in het algemeen tot stand door mensen in een keer op een fors niveau te laten uitstromen. Dat is een overweging

die ik meegeef. Ik geef nog een andere overweging mee. Het gaat erom te voorkomen dat mensen die uit de bijstand zijn, minder gaan verdienen dan mensen die in de bijstand zitten. Het gevolg van uw amendement is, omdat de arbeidskorting netto gaat aantikken bij mensen met een deeltijdbaan die aanvullende bijstand hebben, dat zij meer geld krijgen terwijl zij in de bijstand zitten. Er komt dus een moment waarop iemand in de bijstand meer gaat verdienen dan iemand die al uit de bijstand was. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn. De ABW-systematiek impliceert automatisch, dus ook zonder een amendement op dat punt, dat er suppletie plaatsvindt. Degenen die buiten de bijstand vallen, krijgen extra geld zodat zij niet minder verdienen dan de mensen binnen de bijstand en daar, dankzij het amendement, meer geld aan overhouden. Dat kost dus geld. Daarnaast is er nog het statistische effect dat daardoor meer mensen in de bijstand komen. De suppletie telt namelijk wel als bijstandsgeld. Een grotere groep doet dan een beroep op bijstandsgelden. Hoe sympathiek de strekking en motivatie van het amendement ook is, ik heb daarbij drie opmerkingen. Ten eerste vraag ik mij af of de uitstroom uit de bijstand echt gediend is bij het stimuleren van kleine deeltijdbanen. Ten tweede zijn er kosten aan verbonden ten gevolge van de suppletie. Ten derde zal per saldo het aantal mensen in de bijstand stijgen. Dat is gedeeltelijk een statistisch effect.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Gelukkig is het ook niet meer dan een statistisch effect en daarom ook niet zo erg. De staatssecretaris suggereert dat degenen die het moeten hebben van een bijstandsuitkering het meest gediend zijn met het accepteren van een grotere deeltijdbaan, waardoor men de bijstandsuitkering kan verlaten. Nu er al enige tijd krapte op de arbeidsmarkt is, gaat het om degenen die op dit moment geen baan en een volledige uitkering hebben. Het zou al heel mooi zijn als zij een klein baantje accepteren. Het verhaal over de knik in de arbeidskorting heeft hier ook mee te maken. Is het niet veel urgenter om alles op alles te zetten om mensen van geen baantje naar een klein baantje te helpen dan

de fictie dat de groep die nu nog gebruikmaakt van de bijstand met de nodige scholing – fase 4, 3 en 2 – morgen of overmorgen overgaat van een uitkering op werk? Ik denk niet dat dit de grote groep betreft die nu een bijstandsuitkering heeft.

Mevrouw **Giskes** (D66): Houdt de informatie waarover de staatssecretaris beschikt in dat de mensen die echt de bijstand verlaten voor die tijd niet in deeltijd binnen de bijstand hebben gewerkt? Uit zijn stelling valt af te leiden dat mensen die uit de bijstand zijn geraakt omdat zij meteen een flinke baan hebben, voordien geen kleinere baan binnen de bijstand hebben gehad.

Staatssecretaris **Bos**: Ik heb het heel bewust in vragende zin gesteld. Het is een van de argumenten die wij op dit moment nader bestuderen. Ik kan er nog met mijn collega van Sociale Zaken en Werkgelegenheid met meer nadruk naar kijken en de Kamer separaat daarover informeren. Het is wellicht in dat verband ook nuttig, te weten dat aanstaande donderdag nog een debat plaatsvindt over de motie-Bussemaaker/Schimmel waarin dit probleem voor de specifieke categorie van de bijstandsmoeders speelt. Ik kan mij voorstellen dat de argumenten die daar gewisseld worden hierbij worden betrokken. De voorlopige indruk is dat uitstroom uit de bijstand tot stand komt door grote banen. Via kleine banen is de uitstroom maar minimaal. Daarnaast is er het probleem van de kosten. Ik heb in het verslag van de veegwet gelezen dat zowel de fractie van de PvdA als van GroenLinks vragen over deze problematiek heeft gesteld. Het zou mij geweldig helpen als wij dit punt tot dat moment kunnen aanhouden.

De heer **Stroeken** (CDA): Dat beraad wacht ik graag af. Het lijkt mij verstandig om daar goed over na te denken. Uitstroom in een kleine deeltijdbaan is positief en sociaal zeer gewenst. Of dat het gevolg heeft dat er statistisch sprake is van een toename van het aantal mensen in de bijstand wacht ik af. Ik heb elders gelezen, ik meen zelfs in de Sociale nota, overigens nadat ik het amendement dit weekend had ingediend, dat minister Vermeend hetzelfde wenst uit te voeren, te weten de arbeidskorting zoals door mij voorgesteld. Het kan ook om een

variant daarop gaan. Dat sluit ik niet uit.

De heer **Kuijper** (PvdA): Ik wil het volgende voorstellen. Er komt nog een tweede termijn, waarin wij de gelegenheid hebben over dit onderwerp te praten. Als wij zo diep ingaan op het amendement van collega Stroeken, dan heb ook ik behoefte daar nog iets over te zeggen. Wij kunnen het onderwerp ook nu afronden. Het voorstel van de staatssecretaris, de discussie van aanstaande donderdag hierbij te betrekken, is op zichzelf heel goed. Het amendement is de moeite van het beoordelen waard, maar dan wel in combinatie met de discussie van aanstaande donderdag. Misschien wil de heer Stroeken daarop wachten, zodat wij zijn amendement dan gezamenlijk verder kunnen uitwerken.

Staatssecretaris **Bos**: Mij is dat voorstel zeer welkom. Ik zal er met mijn collega van Sociale Zaken verder over praten, zodat er wat meer feitelijke informatie is over de kosten. Dat is relevant. Amendementen die geld kosten, moeten gedekt worden.

Als dit misverstand mocht bestaan, wijs ik erop dat mensen met kleine banen niet alleen maar mensen zijn die ook recht hebben op aanvullende bijstand. Er is een heel grote groep mensen met kleine banen voor wie de arbeidskorting aantelt. Zij hebben niet tegelijkertijd ook recht op aanvullende bijstand. Wij hebben het echt over een heel specifieke groep mensen.

De positie die het kabinet in deze kwestie inneemt, verplicht ons in twee richtingen. De eerste is verstandig omgaan met het inkomensbeeld de komende jaren. De tweede is verstandig en met enige urgentie oplossingen zoeken voor de armoedevalproblematiek. Wij moeten echter niet doen alsof aan dat probleem niets gedaan wordt. Ik meende dat af en toe een beetje op te maken uit de woorden van de heren Stroeken en Vendrik. Ik vertaal hun woorden als volgt: het kabinet doet niet wat zij graag zouden zien dat het kabinet deed. Ik was zelfs verbouwereerd dat de heer Vendrik een heel betoog heeft gehouden over de Aanpassingswet zonder de hypotheekrenteaftrek of het huurwaardeforfait te noemen. Wij doen dus het nodige aan de

hoogte van de arbeidskorting, het vergroten van het verschil tussen werk en uitkering. Wij doen het nodige aan de marginale druk. Dat geldt ook voor de combinatiekorting, waarvoor dank aan mevrouw Giskes. Ik noem de fiscale vrijlating en de defiscalisering van de premies werkaanvaarding. Over dat laatste onderwerp zullen wij volgende week nog komen te spreken. Er wordt dus echt wel wat gedaan. Het is niet meer dan een eerste stap, wij zijn er nog lang niet, maar het is wel een stapje in de goede richting. De heer Stroeken heeft mij gevraagd nog iets te zeggen over de eigen aanpak van de CDA-fractie op dit terrein. Ik zal er nu niet al te uitgebreid op ingaan. Wij vinden er een paar positieve punten in die met name te maken hebben met het gebruik van het belastinginstrument en de heffingskorting. Ik constateer dat de aanpak van het CDA ertoe leidt dat in ieder geval op sommige punten de marginale druk verlaagd wordt in het traject boven 100% minimumloon. Ik zie echter ook een paar andere probleempjes. Het probleem van de marginale druk wordt misschien wel iets verminderd, maar duurt wel langer in het inkomensgebouw. De CDA-aanpak heeft echt gevolgen voor armoedevalachtige effecten ver voorbij wat ik als middeninkomens beschouw. Het is de vraag of dat wenselijk is. Het CDA heeft eigenlijk een systematiek voorgesteld die heel erg lijkt op iets dat in de buurt komt van een negatieve inkomstenbelasting en een basisinkomen, omdat de heffingskorting in sommige gevallen ook uitbetaald wordt als de hoeveelheid afgedragen belasting daarvoor op zichzelf onvoldoende is. Zoals bekend, is dat een keuze die het kabinet niet gemaakt heeft. Mijn grootste bezwaar is wel dat bij het CDA het denken over draagkracht uiteindelijk nog steeds neerkomt op denken over draagkracht van gezinnen of huishoudens. Dat heeft met name voor de arbeidsparticipatie – betaalde arbeid – van vrouwen negatieve effecten die ik niet graag voor mijn rekening zou willen nemen.

De heer **Stroeken** (CDA): Ik zou er nog heel veel over willen zeggen, maar ik denk dat ik dat maar even opzout.

Staatssecretaris **Bos**: Wat jammer;

nou heb ik zo geprobeerd om het inhoudelijk te doen.

Er is gevraagd hoe het zit met de brieven van de Gehandicaptenraad. In de nota hebben wij daar al het nodige over gezegd. Wij denken niet dat het voorgestelde, anders dan door de ruwe werkelijkheid of rechtvaardigheid die het gehele voorstel met zich brengt, een specifiek nadeel met zich brengt voor de gehandicapten en chronisch zieken. In de brieven herhalen de gehandicapten en de chronisch zieken vooral hun al vele malen naar voren gebrachte punt dat zij in het kader van de belastingherziening onvoldoende aan hun trekken zijn gekomen en dat in het kader van het Belastingplan 2001 meer gedaan kan worden. Met het oog daarop is tijdens de algemene politieke beschouwingen de motie-Melkert met brede steun aangenomen. Wij hebben de Kamer inmiddels een brief gestuurd waarin wij hebben beschreven hoe wij die motie samen met SZW en VWS oppakken om daar de komende maanden mee aan de slag te gaan. Als daar verdere vragen over zijn, neem ik aan dat die volgende week aan de orde zullen komen.

Met name de heer Kuijper heeft gevraagd of de uitvoeringsinstellingen op tijd over alle gegevens kunnen beschikken en of zij het allemaal aankunnen. In het algemeen is het antwoord "ja": alles loopt zodanig dat de gegevens op tijd komen. Er is ook druk overleg over de benodigde voorlichting. Dat moet niet worden onderschat, want dat hangt samen met de complexiteit van dit geheel. Het zal allemaal niet makkelijk worden, maar ook op dat punt hebben wij en de belastingdienst een eigen verantwoordelijkheid genomen om de uitvoeringsinstellingen te helpen met het duidelijk communiceren.

Ik kan begrijpen waarom bij de heer Kuijper bezorgdheid leefde over de specifieke vraag of dit ook op het punt van de huursubsidie in orde zal komen, omdat wij erop aan leken te koersen dat de desbetreffende gegevens pas na een aantal maanden accuraat aanwezig zullen zijn, waarna juist bij die groep een heel proces van correctie, al of niet compensatie en misschien zelfs na- of terugvordering zal moeten plaatsvinden. Op dat punt kan ik goed nieuws brengen. Wij hebben op dat punt nog wat schroeven

aangedraaid en wij zijn er inmiddels van overtuigd dat wij ertoe in staat zijn om de uitvoerende instantie die zich bezighoudt met de huursubsidie, voor 1 juli 2002 van alle gegevens te voorzien. Er zal dus geen moeizame periode tussen juli en oktober 2002 zijn, zoals nog wel in de nota naar aanleiding van het verslag geschetst werd. Ik hoop dat ik daarmee ook de heer Kuijper van zijn laatste zorgen op dit punt heb verlost.

Er is gevraagd of het zinnig is om met hardheidsclausules te werken; dat is niet zinnig in het kader van dit wetsvoorstel en als een soort algemeen vangnet. Daar hebben wij wel naar gekeken, maar eigenlijk is datgene wat wij nu al doen, al bijna een hardheidsclausule voor iedereen. Wij gaan immers op individueel niveau alles al aanpassen en corrigeren. Wel hebben bijna alle inkomensafhankelijke regelingen eigen hardheidsclausules. Binnen de huursubsidie is een bepaalde ruimte en ook enkele andere regelingen hebben al hardheidsclausules. Binnen die regelingen is er, indien noodzakelijk, dus ruimte. Het leek ons onverstandig om een soort algemeen vangnet onder deze hele Aanpassingswet te spannen.

Mevrouw **Giskes** (D66): Ik had het woord in de mond genomen in combinatie met het verkennen van alternatieven. Daarbij denk ik aan het uitgaan van een gemiddelde van drie jaar geleden ofwel aan het meer forfaitair te werk gaan, gebaseerd op het gemiddelde van de betrokken groep, dus op die 10%. Als zich dan nog extreme gevallen voordoen, kan de hardheidsclausule daarvoor worden gebruikt.

Staatssecretaris **Bos**: Dat begrijp ik niet.

Mevrouw **Giskes** (D66): Ik ben het met u eens dat u nu "super-hardheidsachtig" bezig bent door voor iedereen individueel te bekijken hoe het zit. In het kader van het streven naar eenvoudige wetgeving zou je kunnen zeggen: de betrokken groep heeft gemiddeld ongeveer te maken met een bepaald bedrag aan niet-standaardafrekposten; daarom gaan wij in de regelgeving uit van dat gemiddelde, maar dan wel over de hele linie.

Staatssecretaris **Bos**: Een van de tussenvarianten die aan de orde is

geweest, was of wij moesten uitgaan van die 225 mln. plus het volgen van een hardheidsclausule voor iedereen die buiten de gemiddelde aanpak valt. Onze redenering is geweest: als je een hardheidsclausule hanteert, waarom gebruik je dan eigenlijk dat gemiddelde nog? In die gemiddelde aanpak stuur je immers altijd 90% van je geld naar mensen die het niet nodig hebben. Als je een hardheidsclausule uitvoerbaar vindt, kun je net zo goed kiezen voor de nu gekozen, geheel geïndividualiseerde benadering. In de afweging leek dit ons dus voldoende dekkend.

Mevrouw **Giskes** (D66): Dit raakt echter aan de discussie die de heer Vendrik heeft opgeroepen. Bij de stelselherziening als zodanig is immers ook geprobeerd, enigszins rekening te houden met niet-standaardeffecten. Toen is geprobeerd om weg te blijven bij de situatie dat mensen als gevolg van dergelijke effecten onder de nul zouden zakken. Daarom zijn wij relatief hoog gaan zitten.

Staatssecretaris **Bos**: Dat risico denken wij te beheersen. Dat zal niet voorkomen.

De heer Vendrik heeft wat dit betreft een vraag gesteld over de noodzaak van een fiscale brandweer. De vraag is dan in feite hoe dekkend de gekozen benadering is. Gaan er toch mensen over het stoepje vallen? Ik kan de heer Vendrik twee min of meer hypothetische voorbeelden noemen van mensen die een probleempje krijgen. Mensen die speculeren in vermogensgroei, betalen geen belasting over het geld dat zij verdienen bij het stijgen van de aandelenkoersen. Dit geld wordt straks in box 3 belast met een forfaitair rendement, dat wordt opgeteld bij het belastbaar inkomen. Daarbij is er dus sprake van verhoging van het belastbaar inkomen. Als de heer Vendrik vindt dat wij dat moeten repareren, dan hoor ik dat wel. Mensen met een tweede huis krijgen te maken met het probleem dat de aftrek van de hypotheekrente voor dit tweede huis wegvalt. Ook dat kan leiden tot een verhoogd belastbaar inkomen, waarvoor wellicht enige reparatie nodig is. Ik wil echter eerst goed nadenken of dit wel is wat de heer Vendrik van mij vraagt.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): In het

laatste geval wordt het probleem een stuk minder omdat de schuld die verband houdt met het tweede huis aftrekbaar is in box 3. Op dat punt past het verzamelinkomen zich dus naadloos aan. In het eerste geval is er sprake van een problematiek die tot de verbeelding spreekt.

Mevrouw **Giskes** (D66): Kan de staatssecretaris iets zeggen over het alternatief om een gemiddelde over de afgelopen drie jaar te nemen in plaats van slechts het laatste jaar?

Staatssecretaris **Bos**: De bedoelde jaren zouden dan 1998, 1999 en 2000 zijn. Over die jaren hebben wij echter geen gegevens in de benodigde mate van detail beschikbaar. Als wij het doen, moeten wij ook het meest recente cijfer gebruiken. Ik ontken overigens niet dat er sprake is van een element van willekeur aan het gekozen ijkpunt. Het is echter "de best mogelijke willekeur".

De **voorzitter**: Wij komen toe aan de tweede termijn van de kant van de Kamer. Als wij dat in hetzelfde tempo kunnen doen, met zo'n vijf minuten per spreker, kunnen wij wellicht Den Haag Vandaag nog halen.

Tweede termijn van de zijde van de commissie

De heer **Stroeken** (CDA): Voorzitter! Dat laatste is niet mijn doelstelling. Het gaat immers om een voor 2 miljoen Nederlanders buitengewoon belangrijk punt. Daar moeten wij dus zorgvuldig aandacht aan besteden. Ik begin bij de opmerking van de staatssecretaris over het plan Gericht en rechtvaardig. Ik kan er niet uitvoerig op ingaan. Wij zijn tamelijk verheugd over de vele positieve reacties, ook van leden van de regering. Ik moet erop wijzen dat er in het onderwijs, bij de studie-financiering, sprake is van een geaccepteerde glijdende schaal. Dat model is duidelijk vergelijkbaar met ons voorstel, namelijk een glijdende schaal van inkomensopbouw. Ik heb begrepen dat een vertegenwoordiger van de Partij van de Arbeid laatst ook iets in deze richting heeft gezegd op het vlak van wonen. Ik hoor dus tot mijn genoegen positieve opmerkingen. De kritische opmerkingen wil ik echter ook zeker niet uit de weg gaan. Ik ben dan ook benieuwd naar het voorstel dat volgend jaar op tafel komt.

Ik ben het volslagen oneens met het verhaal van de staatssecretaris over het gezin. Hij stelt dat uitgaan van gezinsdraagkracht in plaats van individuele draagkracht betekent dat men de vrouwen niet op de arbeidsmarkt krijgt. Ik ben het daar volstrekt niet mee eens. De discussies vanuit de CDA-fractie rond arbeid en zorg, de geïnitieerde wetgeving en de facetten die wij wensen te ondersteunen, zijn erop gericht om vrouwen zo veel mogelijk deel te laten nemen aan de arbeidsmarkt en niet achter het aanrecht te houden. Dit is dus een slecht argument. Er kan best met een gemeenschappelijk inkomen rekening worden gehouden zonder dat men daarbij moet vervallen in de opmerking die de staatssecretaris heeft gemaakt. Ik distantieer mij dan ook nadrukkelijk daarvan.

Staatssecretaris **Bos**: U neemt gezinsdraagkracht als maatstaf. Als beide partners werken, neemt de draagkracht van de desbetreffende gezinseenheid toe en dat betekent dat er een verminderd recht ontstaat op allerlei inkomensafhankelijke regelingen. U weet dat het in de praktijk heel vaak voorkomt dat de vrouw gaat werken of meer gaat werken. In uw visie zou dat bijvoorbeeld betekenen dat dat gezin minder huursubsidie gaat ontvangen.

De heer **Stroeken** (CDA): Ik ben het volstrekt niet met u eens, maar ik denk dat wij die discussie ook nog zullen voeren als het beleids-onderdeel Sociale Zaken en Werkgelegenheid aan de orde is. Ik benadruk dat wij een rechtvaardig beleid voorstaan met het gezinsinkomen als uitgangspunt, gecombineerd met het bestrijden van de armoedeval en het stimuleren dat beide partners actief zijn op de arbeidsmarkt. Bij dat laatste mag echter geen sprake zijn van een stok achter de deur. Met een inflatoire bijstelling van de regeling, waaraan 1,8 miljoen mensen deelnemen, is een bedrag van ongeveer 4 mld. gemoeid. Als de overheid die bijstelling niet toepast, heeft zij bij een inflatie van 3% een voordeel van ongeveer 120 mln. Wij vinden dat niet juist en menen dat een inflatoire bijstelling heel goed mogelijk is. De kern is dat je een oud systeem handhaaft door het bedrag beschikbaar te stellen. Als je dat doet, is het rechtvaardig te komen

tot een inflatoire bijstelling. Ik wil de staatssecretaris vragen hier echt serieus naar te kijken. Qua systematiek lijkt het mij geen probleem en financieel gezien lijkt het mij noodzakelijk.

De staatssecretaris heeft allerlei percentages genoemd die de komende jaren zullen stijgen. Ik wijs hem er echter op dat conform de voorstellen van het ministerie van SZW de sociale minima met 3,5% en de minimuminkomens met 7,25% stijgen. De stijging bij de laatste groep is dus meer dan het dubbele van die van de eerste groep. Wij menen daarom dat je heel zorgvuldig met deze regelingen moet omgaan om te voorkomen dat die afstand nog groter wordt. Wij zijn overigens met die grote afstand op zich ook niet gelukkig, maar daar kom ik wel op terug bij de begrotingsbehandeling van SZW.

Mevrouw Giskes stelt dat je het gemiddelde over drie jaar zou kunnen berekenen voor de groep van 200.000 mensen. Als je dat doet, bereken je ook telkens afzonderlijk de aanslag want als je tot een gemiddelde wilt komen, moet je elk geval bekeken hebben. Dan kun je beter op basis van de concrete gegevens elk jaar de zaak afzonderlijk bekijken. Ik heb de indruk dat de staatssecretaris daar niet erg gelukkig mee is omdat daardoor een grote aanslag wordt gedaan op de belastingdienst. Gesteld wordt dat een en ander moet worden bezien in het kader van het gehele inkomensgebouw; als ik dat combineer met het niet inflatoire bijstellen van de andere post – hetgeen naar onze mening zonder meer zou moeten kunnen – behoud ik toch mijn vraagtekens. Ik wil mij daarop dus beraden.

In de schriftelijke ronde heeft de fractie van de PvdA gevraagd of het waar is dat iemand die consumptief krediet opneemt daar drie jaar voordeel van heeft. Hij kan het ook aflossen op 2 januari van het volgende jaar. Het antwoord hebben wij bekeken en als ik het mij goed herinner was het antwoord: u heeft gelijk! Het is dan toch logisch dat je nu vraagt of dat wel redelijk is en of dit niet echt fraude in de hand werkt?

Staatssecretaris **Bos**: U bent degene die ervoor pleit om de correctie niet in drie jaar af te bouwen maar tot in eeuwigheid te laten voortbestaan?

De heer **Stroeken** (CDA): Neen, dat

is niet waar en dan hebt u mij niet goed gevolgd. Dit heeft betrekking op de 200.000 die ieder jaar bekeken moeten worden en niet op de 1,8 miljoen die inflatoir zouden moeten worden bijgesteld; de standaard- en de niet-standaardafrekkosten.

De heer **Kuijper** (PvdA): De heer Stroeken vraagt zich af of de voorgestelde regeling geen fraude in de hand werkt. Ik roep maar even in herinnering zijn opmerking in eerste termijn waarin hij mensen naar mijn gevoel zelfs oproept om oneigenlijk gebruik van de regeling te maken. Hij moet dan consequent zijn en dus ook dat niet doen!

De heer **Stroeken** (CDA): Ik kan collega Kuijper geruststellen. Er zijn veel fiscalisten in dit land die heel creatieve oplossingen hebben.

De heer **Kuijper** (PvdA): Maar van u als vertegenwoordiger van een politieke partij, het CDA, had ik eerlijk gezegd wat meer nuance verwacht!

De heer **Stroeken** (CDA): Ik ben het daar volstrekt mee oneens. Het is een regeling die vraagt om situaties die wij geen van allen willen.

De heer **Kuijper** (PvdA): En u moedigt daartoe dan aan!

De heer **Stroeken** (CDA): De PvdA-fractie heeft dit al in april in de schriftelijke reacties blootgelegd en als ik er nu op inga, vind ik het niet terecht dat mij iets wordt verweten. Integendeel, ik zeg gewoon dat de regeling niet deugt en dat je haar dan ook niet zo zou moeten maken dat je drie jaar kunt profiteren van iets wat je op 2 januari 2001 aflost! Ik wil daar helemaal niet toe oproepen, maar ik zeg het wel schertsenderwijs dat je eigenlijk wel zou moeten oproepen om ... Zo heb ik het volgens mij ook geformuleerd! Voorzitter! De CDA-fractie heeft best wel kritisch gereageerd. Ik heb de ambtenaren geprezen maar politiek gezien is het echt niet simpel wat hier voorligt. Wij hebben geen omfloerst taalgebruik gebezigd – wij hebben de indruk dat dit toch niet echt overkomt – maar toch duidelijk willen stellen dat hier een uiterst belangrijk voorstel ligt waarmee wij moeite hebben en dat wij hopelijk via amendementen daaraan het een en ander kunnen verbeteren. Wij

willen niets liever dan dat er op de korte termijn zoveel mogelijk recht wordt gedaan aan de mensen met de laagste inkomens. Dat zal zeker niet alleen een zorg van ons alleen zijn en daartoe wil ik dan ook oproepen!

De heer **Kuijper** (PvdA): Voorzitter! De staatssecretaris heeft meegedeeld dat de belastingdienst zeer wel in staat is om de gegevens over de inkomens per 1 juli 2002 beschikbaar te hebben zodat ook de uitvoeringsorganisaties – ik neem overigens aan alle uitvoeringsorganisaties op welk terrein dan ook – in de gelegenheid zijn om op dat moment de actuele inkomensgegevens te verwerken zonder dat dit leidt tot de nare omstandigheden die ik in eerste termijn heb geschetst. Dat betekent dat ik de belastingdienst zo weer ken als ik hem altijd heb ervaren en daar ben ik erg blij mee. Tegelijkertijd betekent dit dat de motie die ik in gedachten had niet meer nodig is. Uit het antwoord van de staatssecretaris begrijp ik dat hij het amendement van de heer Stroeken op stuk nr. 9 ontraadt. Op zich heb ik wel begrip voor het probleem dat de heer Stroeken op dat punt heeft, maar toch moet ik het antwoord van de staatssecretaris onderschrijven. Omdat het zo moeilijk is om aan te geven op welke onderdelen van een mogelijke achteruitgang sprake kan zijn, wil ik naast het amendement van de heer Stroeken graag de motie indienen die ik in eerste termijn al heb gememoreerd, al is het alleen maar om de staatssecretaris en het kabinet te steunen en nadrukkelijk aan te geven dat ook van onze kant zorg bestaat en dat wij nadrukkelijk de vinger aan de pols willen houden.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende, dat om goede redenen in het kader van de aanpassingswet is gekozen voor het niet indexerend van standaardafrekkosten;

overwegende, dat om goede redenen in het kader van de aanpassingswet is gekozen voor een afbouw in drie jaar voor de niet-standaardafrekkosten;

overwegende, dat de regering zelf

aangeeft dat mogelijk negatieve inkomenseffecten ten gevolge hiervan opgevangen dienen te worden binnen het algemene inkomensbeeld;

stelt vast, dat het wenselijk is deze negatieve inkomenseffecten zoveel mogelijk te vermijden;

spreekt uit dat de regering bij de vaststelling van het jaarlijkse inkomensbeeld hieraan de komende jaren een reden moet ontlenen om zo gericht mogelijk de bedoelde groepen lage inkomens te ondersteunen,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Kuijper. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 10 (27184).

De heer **Stroeken** (CDA): Voorzitter! De standaardafrekkosten liggen in dit voorstel voor de komende 25 jaar of langer gewoon vast: zij worden niet inflatoir bijgesteld, je kunt er niets meer aan veranderen. Je kunt wel een motie indienen, maar ze liggen gewoon vast, tenzij er met de staatssecretaris valt te praten over een verandering of bijstelling van het inkomensbeeld na een aantal jaren. Dat lees ik niet in deze motie. Deze motie zou betrekking hebben op het tweede deel, namelijk op de 200.000 mensen met niet-standaardafrekkosten. Mijn tweede motie heeft nadrukkelijk betrekking op het eerste deel van mijn amendement.

De heer **Kuijper** (PvdA): Wij zullen daarover nog komen te spreken.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Ik heb ook nog een vraag over uw motie. In de komende jaren moet worden bekeken of de effecten niet nadelig uitvallen voor die groep. Ik vraag mij af of dat niet haaks staat op dit wetsvoorstel. De staatssecretaris zegt de armoedeval niet verder te willen vergroten. Integendeel, hij wil dat daar in de toekomst op een andere manier mee wordt omgegaan. Wilt u met de door u voorgestelde ondersteuning voor deze groep de zaak feitelijk terugdraaien? Mij is het uiteindelijke effect niet duidelijk. Is het trouwens niet vreemd om hiermee voor de komende jaren al beslag te leggen op de begrotingen?

Immers, u wilt eigenlijk over een aantal jaren iets corrigeren wat nu nog niet aan de orde is.

De heer **Kuijper** (PvdA): De stukken, de opmerkingen van de staatssecretaris en de bijdragen van de collega's hebben bij mij de indruk gewekt dat op dit moment moeilijk kan worden vastgesteld wat de feitelijke uitwerking van de verschillende maatregelen zal zijn. Ik kan mij dus indenken dat nu niet concreet kan worden aangegeven welke problemen bij welke groepen ontstaan; dat zal pas in de loop van januari moeten blijken. Onze lijn is dat er bij een negatief inkomenseffect voor deze categorie mensen een gerichte ondersteuning komt en ik heb er behoefte aan om het kabinet daarop te wijzen. Ik neem helemaal geen voorschot op een begroting. Het is onze algemene lijn. Ik denk eigenlijk dat ik de staatssecretaris met deze motie steun door te stellen dat wij de opdracht hebben om te zorgen voor een specifieke ondersteuning van deze categorie mensen met lage inkomens.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Zou dat in uw visie ook kunnen betekenen dat er, als het gemiddeld niet uitkomt, als gevolg van gewijzigde inkomensplaatjes of iets dergelijks misschien toch nog extra geld voor lastenverlichting aan de onderkant zou moeten komen? Ik kan de motie namelijk eigenlijk alleen zo interpreteren. Is dat ook uw bedoeling met de motie?

De heer **Kuijper** (PvdA): Ja, laten wij daar eerlijk over zijn. Als mocht blijken dat er negatieve inkomenseffecten zijn, wil ik die niet op voorhand accepteren. Dan wil ik opnieuw met de staatssecretaris in gesprek om na te gaan wat de oorzaken daarvan zijn en welke mogelijkheden er zijn om dat probleem op te lossen. Met name voor deze categorie wil ik de gelegenheid hebben om over maatregelen voor gerichte steun te praten.

De heer **Stroeken** (CDA): Voorzitter! Er wordt voor 83 mln. gecompenseerd in de tweede categorie, de categorie van de niet-standaard-aftrekposten. Ik heb betoogd dat er een budgettair voordeel van zo'n 120 mln. per jaar voor de overheid zal ontstaan doordat dat zeer grote

bedrag van de standaardaftrekposten voor 1,8 miljoen Nederlanders niet inflatoir wordt bijgesteld. Nu stelt de heer Kuijper in de motie dat er in het kader van de Aanpassingswet om goede redenen voor is gekozen, de standaardaftrekposten niet te indexeren. Hij vindt het dus prima dat het Rijk in de komende jaren zo'n 120 mln. voordeel haalt bij 1,8 miljoen Nederlanders die om compensatie vragen. Is dat waar?

Mevrouw **Giskes** (D66): Voorzitter! Ik denk dat de heer Kuijper toch niet kan ontkennen dat er, als wij het wetsvoorstel aannemen, gewoon een inkomensachteruitgang(etje) zal optreden, en wel over de gehele linie, want het is een standaard-aftrekpost. Ik kan werkelijk niet verzinnen, welke niet-standaard-factoren een rol zouden spelen rondom de standaardeffecten die aanleiding zouden kunnen geven tot gerichte compensatie. Met zo'n motie houden wij elkaar een beetje voor de gek, vind ik.

De heer **Kuijper** (PvdA): Niemand kan nu exact aangeven wat de consequenties van deze regelingen zouden zijn. De heer Stroeken heeft er natuurlijk gelijk in dat ik niet voor indexering kies; daarin zit een wezenlijk verschil van mening tussen hem en mij. Hij wekt in ieder geval de suggestie dat wij geld zouden weghalen bij mensen die naar zijn mening wel recht op dat geld hebben. Ik leg het zo niet uit.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter! De heer Kuijper roept bij mij enige verwarring op. Hij beroept zich op onzekerheid of deze wet de overstap naar de Belastingwet 2001 wel probleemloos zal doen verlopen. Als er onvoorziene omstandigheden optreden, ben ik het volstrekt met hem eens en stem ik in met het dictum dat bepaalde inkomensgroepen ondersteund dienen te worden. Het punt is alleen dat hij zich nu juist niet op die onzekerheid beroept die een compensatie nodig zou maken, maar op effecten waarvan wij nu al weten dat ze zullen optreden. De heer Stroeken heeft daar zeer terecht een reden in gezien om twee amendementen in te dienen. De heer Kuijper zou die amendementen kunnen steunen; dan zouden er geen negatieve inkomenseffecten zijn die wellicht door deze wet veroorzaakt zouden worden. Dan

is er nog een overige categorie, waarbij de staatssecretaris het probleem van de vermogende box-3-klant benoemd heeft. Of dat nu echt het probleem is, zullen wij nog wel zien, maar dan zou de heer Kuijper de motie moeten herschrijven, want de overwegingen zetten mij dan op het verkeerde been.

De heer **Kuijper** (PvdA): Voorzitter! Er is toch een verschil in aanzet van het amendement op stuk nr. 9, waarin de heer Stroeken naar mijn mening wel uitgaat van correctie of indexering. Mijn insteek is, dat wij goede argumenten hebben om het niet te doen maar wel om de vinger aan de pols te houden. Als er – voorzien of onvoorzien – effecten zijn voor met name de lage-inkomensgroepen wil ik het kabinet nadrukkelijk vragen om een gerichte ondersteuning daarvan. Voor een deel kunnen wij nu misschien wel inschatten wat die effecten zijn, maar hoe het feitelijk uitwerkt, kan op dit moment niemand aangeven. Wij veronderstellen, dat in de loop van januari iets bekend wordt. Als dat zo schrijnend en zo navrant is, moet de vinger aan de pols gelegd worden. Dat is het enige wat mijn motie beoogt. Overigens vind ik het amendement op stuk nr. 8 de moeite waard om te beoordelen, maar ik wil de discussie van aanstaande donderdag afwachten. Op zichzelf vind ik het de moeite waard om daarnaar te kijken, maar ik kan niet beoordelen wanneer dit amendement in stemming wordt gebracht. Het lijkt mij verstandiger om na de behandeling van deze materie in het algemeen overleg van aanstaande donderdag over dit amendement te stemmen.

De **voorzitter**: Dat laatste zal sowieso het geval zijn.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Voorzitter! Ik moet er nog een beetje van bijkomen, dat uitgerekend de staatssecretaris mij uitdaagt tot een debat over het eigen huis. Ik vind dat pikant; het suggereert dat ook op dit terrein met deze staatssecretaris een ander debat mogelijk is dan met de vorige. Dat vind ik goed en daar steun ik de staatssecretaris in. Dat doet mij deugd, zo 's avonds iets over tien uur. Ik ben weer helemaal opgelucht! Ik hoef geen motie in te dienen, want ik zie een intellectuele

openheid die zich straks politiek gaat vertalen!

Voorzitter! Wat mij in algemene zin bij dit wetsvoorstel opvalt, is dat daar waar bij de algemene belastingoperatie het adagium is, dat niemand erop achteruit mag gaan – de compensatie is zodanig dat de inkomenseffecten niet gemiddeld nul zijn maar dik positief – bij deze operatie het adagium is, dat niemand erop vooruit mag gaan, terwijl deze operatie toch echt geen deel uitmaakt van de genoemde 7 mld. terwijl het daarbij wel om 2 miljoen mensen gaat. We nemen het risico dat men erop achteruit gaat, maar niemand mag erop vooruit gaan, want dat was toch niet de bedoeling. Ik neem even kennis van dit cultuurverschil. Als het gaat om alle belastingplichtigen en alle inkomensgroepen in Nederland, beleeft de meerderheid van het parlement kennelijk het eerste sentiment en als het gaat om mensen voor wie echt elke gulden telt, komt het tweede sentiment centraal te staan. Jammer! Voorzitter! Wat betreft de standaardaftrekposten heb ik nog meer zin gekregen om het amendement van de heer Stroeken te steunen als het om de indexatie gaat. Dat zullen wij ook doen zodra het op stemmingen aankomt. De motie van de heer Kuijper die voor een deel daaraan aanhaakt – namelijk dat het nu goed is om niet te indexeren – maar vervolgens het kabinet oproept om de voorziene inkomenseffecten in het kader van algemeen inkomensbeleid te repareren, vind ik inconsequent. Als hij het dictum wil aanpassen en wil voorzien van andere overwegingen, hebben wij een heel ander debat. Hoewel ik over het algemeen namens GroenLinks kan sympathiseren met de algemene uitgangspunten van de PvdA op het gebied van inkomensbeleid, trek ik dit even niet. Voorzitter! Wat betreft de niet-standaardaftrekposten en de driejaarstermijn is mijns inziens een vergelijkbare redenering op te han- gen als bij de standaardaftrekposten. Ik zou echter veel liever zien, dat de driejaarstermijn nooit werkelijkheid werd.

De staatssecretaris – ik kom dan meteen bij mijn vierde punt – heeft gesproken over de fiscale verkenning waarin alle gedachten over verdere ontwikkelingen in de meest brede zin nog eens aan de orde komen met zicht op de volgende kabinetsperiode en de daaraan voorafgaande

verkiezingen. Hij heeft gezegd dat in dat kader ook gesproken wordt over de armoedeval.

Naar mijn mening horen daar twee dingen bij. In de eerste plaats hoop ik dat het heel erg zal gaan over armoede en niet alleen over de armoedeval. Dat hoort namelijk bij elkaar. Het een kan niet worden opgelost zonder een uitspraak over het andere en omgekeerd. Ik kan mij voorstellen dat het kabinet wat meer ambitie toont als het gaat om het probleem van de armoedeval en voor 2002 in ieder geval zal proberen met een stevige aanpak te komen waarin het probleem dat wij nu hebben met die driejaarstermijn misschien wel opgelost kan worden. Dat zou het mooiste zijn. Ik hoop dat de staatssecretaris dat wil toezeggen. Dan zijn wij al een stapje verder, want als wij moeten wachten op een volgend kabinet zitten wij binnen de kortste keren over die drie jaar en zijn de poppen aan het dansen. Voorzitter! Ik heb er kennis van genomen dat wij over het amendement van de heer Stroeken over de samenloop van inkomens uit arbeid en bijstand nog een nadere brief krijgen en dat wij de discussie na ommekomst van die brief vermoedelijk komende maandag in het megadebat zullen voortzetten. Dat lijkt mij heel goed.

Ik ga ervan uit dat er op pagina 10, regel 14 van de nota naar aanleiding van het verslag sprake is van een verschrijving. Daar wordt namelijk al een soort uitspraak gedaan over hoe de armoedeval opgelost moet worden en dat vind ik lastig. Ik zou dat debat hier liever niet willen voeren, maar de regering daagt daartoe uit door deze tekst.

Er zijn grosso modo twee manieren om de armoedeval op te lossen. De rechtse oplossing is om de armoederegelingen zoveel mogelijk te beperken en het belang daarvan te verminderen. Dat betekent dat de armoede wordt vergroot en daarmee de armoedeval oplost. Dat is echter niet onze oplossing.

De andere oplossing is meer links, namelijk dat mensen die progressie maken op de inkomensladder, meestal door het aanvaarden van werk, er meer op vooruitgaan. Die lijn zet het kabinet ook in, maar wij slaan nog iets meer linksaf. Wij vinden het namelijk niet nodig om in die lijn de hoge inkomens zwaar te bevoordelen. Daar komt weer het punt van de earned income taxcredit

om de hoek kijken. Ik denk dat een radicale uitvoering van dat idee de enige manier is om de armoedeval te boven te komen. Er is volgens mij geen andere oplossing denkbaar. Dat debat zullen wij nog voortzetten. Ik hoop in ieder geval niet dat hetgeen de staatssecretaris hier uitspreekt en deze tekst in de nota naar aanleiding van het verslag een opmaat zijn naar wat ik maar even de rechtse oplossing van de armoedeval noem.

Mevrouw **Giskes** (D66): Met het oog op de discussie die wij nog gaan voeren, zou ik u willen vragen of GroenLinks dan eigenlijk gewoon voorstander is van het handhaven en misschien zelfs het intensiveren van inkomensafhankelijke regelingen. Is dat wat u zegt, mijnheer Vendrik?

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Ik sluit niet uit dat bepaalde regelingen waarop mensen op grond van een bepaald inkomen recht hebben, nog verder versterkt worden. Ik geloof namelijk niet dat de armoedeval op te lossen valt binnen het beperkte kader van de regelingen zelf. Als je die weg gaat bewandelen, kom je automatisch terecht op een versterking van de armoede. De groep die daarvan het meest te lijden heeft, maakt namelijk geen progressie op de inkomensladder, blijft afhankelijk van een bepaald belastbaar inkomen en zal dus een mindere toekenning krijgen dan voorheen. Dat betekent dat de armoedeval en het probleem van de marginale druk nooit opgelost kunnen worden binnen de regelingen zelf. Er moet een stap daarbuiten gemaakt worden. Dan kom je meer bij de linkse oplossing, namelijk mensen die progressie maken door het aanvaarden van werk veel meer te gaan stimuleren. Als dat gebeurt via de algemene arbeidskorting, kost het ontzettend veel geld. De armoedeval wordt daarmee niet opgelost maar verplaatst. Voor een klein beetje vooruitgang moet er voor 7 à 8 miljoen mensen geld uitgetrokken worden terwijl het maar om een paar honderdduizend mensen gaat. Ik denk dat dat het best haalbare is en dat is onze lijn. Ik ben op dat punt niet inconsistent, want wij hebben dat al vaker uitgesproken. Dat maakt het ook mogelijk om de houdgreep waar armoede en armoedeval elkaar in houden, te ontwarren en iets te doen aan de armoede en niet alleen aan

de armoedeval. De staatssecretaris heeft mij op dit punt niet helemaal gerustgesteld. Over de regelingen, zoals gemeentelijke kwijtscheldingsregelingen, de intramurale AWBZ-voorzieningen en de rechtsbijstand, heb ik de staatssecretaris het volgende horen zeggen; ik hoop dat hij mij zal corrigeren. Mensen met een uitkering die er netto 2%, 3%, 4% op vooruit zullen gaan vanaf 2001, zullen niet gecompenseerd worden met een verruiming van de bijbehorende regeling. Als dat zo is, betekent dat dat voor die groep de armoedeval in zekere zin wordt verkleind door de desbetreffende regeling feitelijk aan te passen. Doordat die niet wordt verruimd om de progressie in inkomsten te laten bestaan, betekent dat in feite dat de armoedeval wordt verkleind, maar dat de armoede wel verder wordt versterkt. Die groep – volgens mij is dat een omvangrijke groep – zal in 2001 dan op nul blijven staan. Dat kan ik mij eerlijk gezegd niet voorstellen.

Er komt een aanpassing van de desbetreffende regelingen, bijvoorbeeld via AMvB. Ik meen dat de gemeenten als het gaat om de gemeentelijke kwijtscheldingen werken binnen een landelijk kader. Dan zou dat kader dus moeten worden aangepast. Als ik dat verkeerd heb, hoor ik dat graag. Ik wil heel graag zien wat er op dat punt gebeurt. Het raakt aan deze Aanpassingswet, maar het is lagere regelgeving die wij niet te zien krijgen. Ik zou voor dit onderdeel graag zien dat er een uitzondering wordt gemaakt. Ik wil heel graag de desbetreffende regelingen in het parlement aan de orde kunnen stellen, wellicht met een brief van de staatssecretaris, waarin staat wat er precies gaat gebeuren. Ik ben namelijk enigszins verontrust door wat er in de stukken staat en nog meer door het antwoord van de staatssecretaris. Die onrust kan hij wegnemen. Dan blijft staan dat ik eraan hecht op dat punt goed geïnformeerd te worden. Hij zou mij zeer verplichten als hij in ieder geval wil toezeggen, dat hij op dat punt met een brief zal komen, waarin hij in beeld brengt om welke regelingen het gaat en hoe de netto-inkomensvoortgang voor mensen, meestal met een uitkering op het minimum-niveau, wordt gespaard in 2001 door aanpassing van de desbetreffende

regelingen die van het netto-inkomen uitgaan.

Ik ben mij ervan bewust dat de staatssecretaris een gevoelig punt bij ons raakt door de box-3-klant naar voren te brengen die ten onrechte gebruik zou maken van de huursubsidie. Ik wijs er echter op dat onze box-3-benadering, nog scherper dan de zijne, ervoor zorgt dat die mensen überhaupt geen huursubsidie meer krijgen. Dat is bij zijn oplossing, de forfaitaire rendementsheffing, niet altijd zeker. Dat zullen wij in 2001 echter gaan meemaken.

Ik had het niet voor niets over die fiscale brandweer. Ik kan mij voorstellen dat er in januari, februari, maart her en der wat geruchten komen en dat wij via schriftelijke vragen wat meer duidelijkheid krijgen. Misschien is het daarom verstandig als de staatssecretaris ergens in het voorjaar zicht geeft op de inkomenseffecten, met name als gevolg van deze Aanpassingswet, zodat wij daar voor de zomer, los van de hectiek van het belastingplan, nog eens goed over kunnen spreken. Kan hij ons toezeggen dat daar een stuk over komt? Dat hoeft helemaal niet zo groot te zijn, althans dat hopen wij. Als het wel groot is, hebben wij een probleem. Des te belangrijker is het dan dat wij er snel over spreken. Anders gaat het op een rommelige manier via schriftelijke vragen en desnoods mondelinge vragen. Misschien kunnen wij dat iets ordelijker doen. Als de staatssecretaris nu een brief toezegt, gaan wij ons een beetje terughoudend opstellen. Dat gaan wij in ieder geval proberen.

Mevrouw Giskes (D66): Voorzitter! Dank voor uw zorg voor mijn eventuele logistieke probleem. Verder dank ik de staatssecretaris voor zijn antwoorden.

Met het oog op dit wetsvoorstel is het natuurlijk denkbaar dat een motie wordt ingediend, waarin staat dat er volgend jaar echt een verhaal moet komen over de armoedeval. Ik denk echter dat het kabinet al op zoveel plekken en in zoveel hoedanigheden heeft aangekondigd dat er iets gaat komen, dat wij ervoor kiezen er vertrouwen in te hebben dat dat op korte termijn ook komt. Dat het nodig is en dat het de enige conditie is, waaronder vervolgens met dit wetsvoorstel, al dan niet aangepast, ingestemd kan worden, lijkt ons wel

helder na alles wat hier vanavond is gewisseld.

Bij de armoedeval spelen twee factoren een rol. Degenen die nooit uit de armoede komen, zitten op een bepaalde manier gevangen. Daarnaast is er de problematiek van de marginale lastendruk. Ik wil niet vooruitlopen op eventuele oplossingen, maar ik wil wel kwijt dat specifieke maatregelen onvermijdelijk lijken voor de inkomensondersteuning van degenen die echt vastgebakken zitten aan hun lage inkomen en geen zicht hebben op verbetering. Dat debat zullen wij nog voeren.

Voorzitter! Wij zullen goed nadenken over de amendementen van het CDA, zowel over de indexering als over de relatie met de bijstand. De motie van de PvdA vinden wij helemaal niets. Wellicht kan de motie in die zin worden aangepast dat er om een evaluatie wordt gevraagd. Op korte termijn na de inwerkingtreding van het nieuwe stelsel moet goed worden nagegaan of met name deze weg geen verkeerde effecten heeft. Als de staatssecretaris dit toezegt, is zo'n motie voor mij eigenlijk ook overbodig.

Ik heb de lijst van 18 vragen van – het kan geen toeval zijn – mevrouw Bos overhandigd. Ik wist overigens niet dat zij bestond. Ik hoop wel dat wij daar nog een antwoord op krijgen.

Mevrouw De Vries (VVD): Voorzitter! Ik dank de staatssecretaris voor zijn uitgebreide toelichting. Ik maak hem een compliment dat hij, ondanks zijn korte inwerkperiode, toch al zo goed thuis is in dit soort dossiers. Ik ben blij dat de staatssecretaris heeft toegezegd dat de belastingdienst voor 1 juli 2002 alle relevante gegevens kan verstrekken. Dit is politiek gezien een zeer belangrijke toezegging.

Ik ben een beetje zorgelijk over de motie van de heer Kuijper, mede gelet op zijn reactie op mijn interruptie. Ik maak daaruit op dat in het geval van verschillen in inkomensplaatjes om extra lastenverlichting gevraagd zal worden, met name voor de onderkant van het loongebouw. Als dat de bedoeling is, voorzie ik een aantal zeer interessante discussies over afwijkende inkomensplaatjes in de tweede en derde schijf, bijvoorbeeld in verband met de stijgende premies voor particuliere ziektekostenverzekerin-

gen. Wij weten nog niet hoe die inkomensplaatjes er uit zullen zien en op die manier breken wij het gehele systeem weer open.

De heer **Vendrik** heeft gezegd dat de armoedeval niet alleen binnen de bestaande regeling is op te vangen. Daar heeft hij op zich gelijk in, maar er kan wel veel aan gedaan worden door de regelingen te beperken en eventueel af te bouwen. Daarnaast kan een forse verlaging van de tarieven in de inkomstenbelasting interessant zijn. Onder meer de heer **Caminada** van de Universiteit van Leiden heeft berekend dat het tarief tot 30% teruggebracht kan worden, waarbij aan de onderkant met heffingskortingen gerichte correcties aangebracht kunnen worden. Die discussie zullen wij nog voeren, maar de heer **Vendrik** lokte mij wel uit, hierop te reageren.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): U lukt weer de vraag uit of u ervan op de hoogte bent dat het ontstaan van specifieke inkomensafhankelijke regelingen is te danken aan kabinetten van CDA en VVD van de afgelopen 20 jaar. Men weigerde voldoende geld uit te trekken voor generieke regelingen. U probeert nu op kosten van degenen die er gebruik van moeten maken een probleem op te lossen dat uw partij destijds heeft gecreëerd. De armoedeval is ontstaan door de politieke keuze dat er geen cent te veel mocht worden uitgegeven aan mensen met een laag inkomen. Daardoor zijn de regelingen ontstaan om zo gericht mogelijk en nog goedkoper dan goedkoop mensen van een enigszins leefbaar inkomen te voorzien. Dat is de historie van de armoedeval. Het verbaast mij dat de VVD er nu niet voor terugschrikt, alle rijkdom ten spijt, nog een stap verder te gaan en de regelingen die men zelf in het leven heeft geroepen, ook te gaan afschaffen. Dat is toch geen sociaal beleid, mevrouw **De Vries**!

Mevrouw **De Vries** (VVD): Het begint buiten het kader te raken, maar laten we de discussie dan toch maar kort voeren. De hoeveelheid aan inkomensafhankelijke regelingen is de pan uitgegierd. Dit heeft tot effect dat mensen die de arbeidsmarkt op moeten, daardoor belemmerd worden. Wij willen daar van af. Ik denk dat dat een zeer terechte zorg is. Het zou ook uw zorg moeten zijn

om mensen in een betaalde baan te krijgen, zodat zij op die manier kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven. Als je de inkomstenbelastingtarieven fors verlaagt en gaat praten over heffingskortingen aan de onderkant, dan zul je met bepaalde inkomenseffecten rekening moeten houden. Dat zul je ook van de VVD horen. Maar bij een inkomstenbelastingtarief van 30% kunnen wij een prima heffingskorting aan de onderkant creëren, want ...

De **voorzitter**: Ik stel vast, dat we nu echt buiten het kader zijn. Ik wil de heer **Stroeken** en mevrouw **Giskes** beiden een korte interruptie laten plegen.

De heer **Stroeken** (CDA): Ik vind het plezierig dat mevrouw **De Vries** zo uitvoerig over de armoedeval spreekt. Haar fractievoorzitter heeft onlangs in de publiciteit verteld dat het CDA de armoedeval uitgevonden zou hebben en dat die absoluut niet bestaat. In allerlei regeringsnota's, in de begroting van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en ook in dit stuk wordt de armoedeval genoemd. Dat is geen uitvinding van ons. Dat is een begrip dat al heel lang bestaat. Ik zeg dat er een budgettair voordeel is van naar schatting 120 mln. per jaar in de komende jaren. Onder-schrijft mevrouw **De Vries** dat?

Mevrouw **Giskes** (D66): Ik was benieuwd of mevrouw **De Vries** in het model van **Caminada** ook enthousiast was over de afschaffing van de aftrekbaarheid van de hypotheekrente.

Mevrouw **De Vries** (VVD): De staatssecretaris heeft aangegeven dat hij het wetsvoorstel zoals het hier ligt, verdedigt en dat hij de regelingen, zoals voorgesteld, goed vindt. Hij heeft gezegd dat het kabinet een bepaalde visie heeft over inkomensafhankelijke regelingen en dat deze in ieder geval niet verder gestimuleerd moeten worden. Hij heeft dat in eerste termijn ook gezegd. Wij delen die mening. Wij vinden het voorstel zoals het hier voorligt, goed. Wij zijn sowieso voorstander van het afbouwen. Wij hebben daarom gezegd dat wij dit voor deze termijn een goed compromis vinden voor het afbouwen van de inkomensafhankelijke regelingen. Mevrouw **Giskes** vraagt mij of ik dan ook een

voorzitter ben van het afschaffen van de hypotheekrenteaftrek. Nee. Niet alles wat zij voorstellen, is goed. Ook bij een vlaktax kun je wel degelijk een hypotheekrenteaftrek hebben. Je ziet dan dat het een zeer interessante combinatie kan worden van lage tarieven, goede heffingskortingen en aftrekbaar houden van hypotheekrente.

Tweede termijn van de zijde van de regering

Staatssecretaris **Bos**: Voorzitter! Met alle respect voor de opvattingen van de heer **Stroeken**, denk ik dat er nog een paar puntjes liggen als het erom gaat hoe we denken over draagkracht en armoedeval in den brede. De heer **Stroeken** praat weliswaar zeer ambitieus over de armoedeval, maar hij maakt in dezelfde zin een relativerende kanttekening over het verschil in koopkrachteffecten tussen mensen met een uitkering van 3,5% en mensen die werken tegen een minimumloon van 7,5%. Dat is de kern van de armoedeaanpak die dit kabinet gekozen heeft. Het gaat erom dat verschil te vergroten zonder dat daarvoor de minima hoeven in te leveren. Maar dit debat zal ongetwijfeld vervolgd worden. Ik heb nog twee algemene punten naar aanleiding van de heer **Stroeken** heeft gezegd en wat terugkomt bij een paar andere sprekers. Het voorbeeld van het consumptief krediet klopt. Dit laat zien hoe relatief willekeurig het is om 2000 als uitgangspunt te nemen. Omdat het zo willekeurig is, laat het ook zien hoe onverstandig het zou zijn om rondom die niet-standaardafretposten niet tot enigerlei vorm van afbouw over te gaan. Ik dacht dat de heer **Stroeken** op dit punt een amendement had ingediend, maar ik denk dat ik mij vergis. Kennelijk is het slechts in voorbereiding geweest en niet ingediend.

De heer **Stroeken** (CDA): Ik had drie amendementen in voorbereiding. Twee ervan zijn ingediend en het derde over de niet-standaardafretposten heb ik niet ingediend. Ik heb gezegd dat ik het antwoord afwacht en dan overweeg of ik het al dan niet indien.

Staatssecretaris **Bos**: Dan weet u in ieder geval hoe ik erover denk, mocht u alsnog het amendement indienen.

Een tweede algemeen punt is dat bij al het gepraat over aftrekposten, inkomensafhankelijke regelingen en de mate waarin mensen daarmee kunnen manipuleren in het startjaar 2000, zeg maar de CDA-variant ...

De heer **Stroeken** (CDA): Het was de PvdA-variant van april dit jaar.

Staatssecretaris **Bos**: Wij moeten goed in de gaten houden over welke groepen wij het nu hebben, namelijk niet over de meest vermogende groep in de samenleving. Het is geen groep die de vrij besteedbare ruimte heeft om grootscheeps te "spelen" met het opvoeren van aftrekposten, laat staan het nog vergroten ervan. Het gaat om mensen die afhankelijk zijn van inkomensafhankelijke regelingen. Er is dan wel sprake van bepaalde aftrekposten, maar die moeten wij wel in proportie blijven zien.

Mijn derde algemene punt is dat wij bij ons oordeel over het niet-indexeren van de standaardaftrekposten en de afbouw daarvan niet moeten doen alsof er de komende jaren niets gebeurt. Er mag geen al te statisch beeld gehanteerd worden. Allereerst wordt er ieder jaar een verantwoord inkomensbeeld vastgesteld in termen van de invloed ervan op de replacement rate, op de marginale druk en op de positie van de lage inkomens, inclusief armoede. Daarnaast heeft dit kabinet op het gebied van de armoedeval nog een agenda. Dit jaar wordt een grote stap gezet gelet op hetgeen in het verleden is gebeurd, maar een kleine stap in relatie tot wat er nog allemaal moet gebeuren op het punt van introductie van de arbeidskorting en een aantal aanverwante zaken. Wellicht kan er volgend jaar weer een betekenisvolle stap worden gezet. Welke politieke partij er ook tot het volgend kabinet toe zal treden, ik maak mij sterk dat zij probeert de armoedeval als een belangrijk punt in te brengen. In het jaar 2003, het laatste afbouwjaar voor de niet-standaardaftrekposten, kan een nieuwe coalitie met een bredere en mogelijk meer omvattende aanpak de eventuele losse einden bij elkaar brengen. Ik ben daar niet zo somber over. Ik beschouw de motie van de heer Kuijper als een aanmoediging in die richting. Bij de jaarlijkse vaststelling van het inkomensbeeld en bij de bredere aanpak van de problemen in

het kader van de armoedeval mag de historie van dit debat en van deze wet niet worden vergeten. Op die wijze heb ik de motie opgevat. Als deze interpretatie juist is, heb ik er geen problemen mee.

Mevrouw **De Vries** (VVD): De motie is dan overbodig.

Staatssecretaris **Bos**: Dat laat ik aan u.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Wij spreken wel eens over een diarree aan moties. Als zij overbodig is, moet dat ook duidelijk zijn. Kan de staatssecretaris ingaan op mijn vrees dat, als de inkomensplaatjes anders uitpakken, deze motie een extra lastenverlichting tot gevolg zal hebben? Die discussie kan dan worden doorgetrokken naar andere terreinen en dat wordt vrij ingewikkeld.

Staatssecretaris **Bos**: Het lijkt mij niet verstandig, nu uitspraken te doen over lastenverlichting die nog in het vat zit.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Dat ben ik met u eens. Collega Kuijper heeft bij interruptie aangegeven wat het gevolg van deze motie is. Er zit een behoorlijke politieke lading achter. Vandaar ook mijn reactie dat zij dan overbodig is. Uit de woorden van collega Kuijper begrijp ik dat, als er een probleem is, toch extra geld moet worden uitgetrokken. Wij spreken dan over extra lastenverlichting.

De heer **Kuijper** (PvdA): Op dat moment zou ik de discussie opnieuw willen aangaan in de lijn zoals nu afgesproken. Er wordt niet op voorhand een uitspraak gedaan over het bedrag of de vorm. Ik wil daarover kunnen praten.

Mevrouw **De Vries** (VVD): In antwoord op mijn interruptie hebt u gezegd dat die groepen extra ondersteund moeten worden. Ik zie de logica van die redenering wel, maar als gevolg van zich wijzigende inkomensplaatjes, is het wel een voorstel tot extra lastenverlichting. Dan zijn er waarschijnlijk nog wel veel meer wensen. Ik weet niet of wij die nog wel kunnen overzien.

Staatssecretaris **Bos**: Mijn interpretatie van deze motie is dat de regering

daarin wordt aangemoedigd, als zij bezig is met inkomensplaatjes, als zij de komende jaren mocht overwegen verdere stappen te zetten in verband met de problematiek van de armoedeval, de historie van dit debat en de afweging die wij gemaakt hebben, daar nadrukkelijk bij te betrekken. Ik benadruk dat dit mijn interpretatie is. De uitspraak in de motie over de ondersteuning van bepaalde groepen betekent niet noodzakelijkerwijze dat deze nu al een claim legt op een bepaalde ruimte voor lastenverlichting. Die interpretatie deel ik niet.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Waarvan akte. Ik vind dit een belangrijke uitspraak.

Staatssecretaris **Bos**: Ik sluit haar overigens ook niet uit.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Dan had ik die conclusie niet moeten trekken. Het is het een of het ander.

Staatssecretaris **Bos**: De motie legt mij die verplichting niet op. Dat is de zuivere interpretatie.

Mevrouw **De Vries** (VVD): Dan moet ik even naar de motie kijken. Er staat: "spreekt uit dat de regering bij de vaststelling van het jaarlijks inkomensbeeld hieraan de komende jaren een reden moet ontnemen ...". Het gaat mij om dat "moet ontnemen". De uitspraak is dwingend dan de staatssecretaris doet voorkomen. Ik vind zijn interpretatie realistischer dan de motie. Daarom heb ik ook het gevoel dat de motie overbodig is.

De **voorzitter**: Het is aan de indiener om de interpretatie te bepalen.

Staatssecretaris **Bos**: Mijn aanbod inzake het amendement op stuk nr. 8 wil ik herhalen. Ik zal in overleg met mijn collega van Sociale Zaken de Kamer van nadere informatie voorzien en die haar tijdig voor het debat van maandag aanstaande doen toekomen. Ik protesteer echt tegen het betoog van de heer Vendrik als hij zegt dat de Aanpassingswet niets te maken heeft met de belastingherziening. Vervolgens zegt hij: hahaha, nu gaat het er lekker om de mensen die dit het hardste nodig hebben, er niet op vooruit te laten gaan. Deze wet zou er niet zijn als er geen belasting-

herziening was. De enige reden dat wij deze wet hier behandelen, is omdat een belastingherziening ons ertoe noopt, alle consequenties daarvan in andere wetten goed door te nemen. Wij doen dat in het kader van een operatie waarbij wij voor de mensen die wij in de Aanpassingswet proberen te ontzien, in het algemeen een inkomensvoortgang kunnen realiseren tussen de 3 en 7%. Ik laat mij dan niet aanleunen dat het een niets met het ander te maken heeft. Ik laat mij evenmin zeggen dat ons leidende uitgangspunt zou zijn dat bepaalde mensen er absoluut niet op vooruit mogen gaan. Wij hebben voor de hele inkomensoperatie een bepaald inkomensbeeld afgesproken, waarbij met name mensen rond het minimumloon er heel fors op vooruit gaan. Ik ken in de recente historie geen vergelijking daarmee. In de Aanpassingswet proberen wij die belofte in te lossen. En dat doen wij.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): De staatssecretaris maakt er iets anders van dan ik bedoeld heb te zeggen. Vorig jaar hebben wij de belastingherziening behandeld. De hoofdmoot daarvan was de nieuwe Wet op de inkomstenbelasting. Daaromheen was nog wat kleinere wetgeving. Daarvoor was een fors bedrag uitgetrokken.

Nu behandelen wij de Aanpassingswet. Die heeft inderdaad alles te maken met de herziening van de inkomstenbelasting. Dat is een feit. Ik markeer echter ook als politiek feit dat hiervoor geen geld is uitgetrokken. Vorig jaar was het adagium dat niemand erop achteruit mocht gaan; mijn conclusie vandaag is dat niemand erop vooruit mag gaan. Dat is het cultuurverschil dat ik opmerk in delen van de belastingherziening. Dit wetsvoorstel is daarvan een onderdeel. Er is geen geld voor uitgetrokken. Ik markeer dat als een politiek feit. Dat vind ik jammer. Het had anders gekund.

Staatssecretaris **Bos**: Ik vind dit werkelijk holle retoriek. De hele operatie heeft tot doel dat voor de groepen waarover wij nu spreken een inkomensvoortgang wordt gerealiseerd tussen de 3 en 7%. De heer Vendrik ligt een deel van de operatie eruit, zegt: hahaha, op dat onderdeel gaan zij er niet op vooruit. Zoiets kun je bij iedere wet doen. Uit

elke wet kan ik wel een onderdeelje halen waarin iets niet gebeurt.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): Sterker nog, wij moeten oppassen dat mensen de inkomensvoortgang die de staatssecretaris en sommige partijen hen vorig jaar hebben toegezegd, niet verliezen. Dat geldt voor de mensen die in de oude situatie op inkomensafhankelijke regelingen moeten steunen. Het risico bestaat dat een deel van die inkomensvoortgang weer weglekt, vandaar de amendering en het debat dat wij daarvoor vanavond voeren. Zover is het al gekomen.

Staatssecretaris **Bos**: Nee, de aanpak die ik de hele avond verdedigd heb, is erop gericht dat te voorkomen. Wij menen dat wij de beste aanpak hebben gevonden om dat te verzekeren, zonder op allerlei andere terreinen – ik denk bijvoorbeeld aan de afhankelijkheid van mensen van inkomensafhankelijke regelingen en het onbeoogde effect van de armoedevalproblematiek – ons dingen op de hals te halen die wij op dit moment niet willen.

Verder ben ik het er volkomen mee eens dat het, als wij nog verder gaan onderzoeken wat er fundamenteleer en op de langere termijn op dit gebied moet gebeuren, niet alleen over de armoedeval zou moeten gaan, maar ook over de armoede. Volgens mij heb ik vorige week al gezegd dat een van de elementen van de fiscale studies de vraag zal zijn in hoeverre ons belastinginstrumentarium ons überhaupt nog in staat stelt om inkomenspolitiek te voeren voor mensen met lage inkomens. Een van de problemen die wij straks zullen hebben, is dat mensen met lage inkomens nog maar heel weinig belasting betalen. Met een belastingkorting loop je dus heel snel tegen een grens op die wij nog steeds niet mogen overschrijden, omdat je dan in het premiepotje komt. Wij moeten dus goed bekijken hoe wenselijk wij dat in alle opzichten vinden en of er geen redenen te vinden zijn om het instrumentarium op dat punt verder aan te passen. Dat uitgangspunt is zeer nadrukkelijk geboren op basis van de analyse dat wij er op het punt van de inkomenspolitiek nog niet zijn en dat wij de mensen die het het hardst nodig hebben, nog niet in alle opzichten denken te kunnen bereiken.

Ten aanzien van regelingen die op netto-inkomens betrekking hebben, wijs ik erop dat op pagina 5 van de nota naar aanleiding van het verslag al staat dat in principe binnen die regelingen een aanpassing plaatsvindt, maar wij denken te weten dat een aantal van die regelingen al naar de Kamer zijn gezonden. Dat rijtje kunnen wij op dit moment niet compleet maken; daarover zullen wij de Kamer dus informatie sturen. Zij krijgt dus van ons te horen wanneer de op die pagina 5 genoemde regelingen aan haar zijn aangeboden c.q. wanneer zij alsnog aan haar aangeboden zullen worden. Dat doet overigens niets af aan wat daar staat: aanpassing van nettotoetsinkomens vindt in de regeling plaats of valt weg in het al eerder besproken feit dat het altijd kan gebeuren dat iets niet langer mogelijk is als je er netto op vooruit gaat.

Tot slot de veertiende regel op pagina 10: hoe kijken wij precies tegen de aanpak van de armoedeval aan? Ik geef toe dat het daar scherper is geformuleerd dan in andere delen van de nota. Daar moet men niet bij voorbaat een keuze voor de variant rechtsom ten koste van de variant linksom in zien. Wij gaan eens lekker studeren op dat soort ingewikkelde, moeilijke en toch ook buitengewoon interessante keuzen.

De heer **Vendrik** (GroenLinks): De aanpak van de armoedeval zit dus in de fiscale verkenning, maar die gaat wat verder. Kunt u helder uiteenzetten wat op dit punt uw ambitie is voor het jaar 2002?

Staatssecretaris **Bos**: Nee, want daarmee zou ik vooruitlopen op discussies die wij nog in het kabinet gaan voeren. Als er ook in 2002 ruimte is voor lastenverlichting, is het duidelijk dat in ieder geval ik en een aantal collega's het goed te beargumenteren vinden om een deel daarvan te gebruiken voor een verdere stap in het bestrijden van de armoedeval. Wij weten op dit moment echter nog helemaal niet hoe groot die ruimte zal zijn; laat staan dat alle varianten waarbinnen dat geld ingezet zou kunnen worden, op dit moment bekend zijn. Die discussie zullen wij dus in de loop van 2001 met elkaar voeren.

De **voorzitter**: Ik dank de staatssecretaris. Ik heb een aantal toezeggingen gehoord. In de eerste plaats

zullen de UVI's in 2002 de benodigde gegevens op tijd ontvangen, ook met betrekking tot de individuele huursubsidie. In de tweede plaats zal de staatssecretaris de Kamer een brief zenden over de regelingen en randeffecten op het punt van het netto-inkomen, in het bijzonder de zojuist genoemde regelingen op pagina 5. In de derde plaats wil hij graag ten principale de discussie voeren over het verband tussen aftrekposten en rechten en de fiscale verkenningen zullen zowel de problematiek van de armoedeval in brede context als de armoede op zichzelf omvatten. Tot slot kan de Kamer een overzicht verwachten van de effecten met betrekking tot arbeid en bijstand, waarbij ook de discussie in het kader van de motie-Bussemaeker/Schimmel zal worden meegenomen. Heb ik dat juist begrepen?

Mevrouw **Giskes** (D66): Er zou ook gekeken worden naar de e-mail van mevrouw Bos.

De **voorzitter**: Op dat punt krijgt u schriftelijk antwoord.

Staatssecretaris **Bos**: Ja, maar wel later, want dat punt is zo individueel. Wij willen best brieven van verontruste burgers beantwoorden, maar wij hebben nu even een paar andere dingen met elkaar te doen.

Mevrouw **Giskes** (D66): Ik wil graag checken of er punten in zitten die echt met dit wetsvoorstel te maken hebben, maar ik kon dat niet zo gauw overzien.

Staatssecretaris **Bos**: Nee, het gaat over een heleboel kleine, individuele punten.

Sluiting 22.40 uur.